

**T.C.
BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**ÇOCUK SOSYOLOJİSİ BAĞLAMINDA ZEKÂ OYUNLARININ
ÖĞRENCİLERİN MESLEK SEÇİMLERİNE ETKİSİ
BURSA ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emel ÖZKAN

Sosyoloji Anabilim Dalı

Sosyoloji Yüksek Lisans Programı

KASIM 2023

BTÜ 2023

Sosyoloji

Anabilim Dalı

Emel ÖZKAN

**T.C.
BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**ÇOCUK SOSYOLOJİSİ BAĞLAMINDA ZEKÂ OYUNLARININ
ÖĞRENCİLERİN MESLEK SEÇİMLERİNE ETKİSİ
BURSA ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Emel ÖZKAN
(21435032209)
ORCID: 0000-0003-3844-2624**

Sosyoloji Anabilim Dalı

Sosyoloji Yüksek Lisans Programı

**Tez Danışmanı: Doç. Dr. Melda Medine SUNAY
ORCID: 0000-0003-3210-5942**

KASIM 2023

BTÜ, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nün 21435032209 numaralı Yüksek Lisans Öğrencisi Emel ÖZKAN, ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı ÇOCUK SOSYOLOJİSİ BAĞLAMINDA ZEKÂ OYUNLARININ ÖĞRENCİLERİN MESLEK SEÇİMLERİNE ETKİSİ” başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

Tez Danışmanı: **Doç. Dr. Melda Medine SUNAY**
 Bursa Teknik Üniversitesi

Jüri Üyeleri: **Dr. Öğretim Üyesi Mihriban ŞENSES AKSU** -----
 Bursa Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Zerrin FIRAT -----
 Bursa Uludağ Üniversitesi

Teslim Tarihi : ... Kasım 2023
Savunma Tarihi : ... Kasım 2023

20.04.2016 tarihli Resmî Gazete 'de yayımlanan Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 9/2 ve 22/2 maddeleri gereğince; Bu Lisansüstü teze, Bursa Teknik Üniversitesi'nin abonesi olduğu intihal yazılım programı kullanılarak Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nün belirlemiş olduğu ölçütlere uygun rapor alınmıştır.

İNTİHAL BEYANI

Bu tezde görsel, işitsel ve yazılı biçimde sunulan tüm bilgi ve sonuçların akademik ve etik kurallara uyularak tarafımdan elde edildiğini, tez içinde yer alan ancak bu çalışmaya özgü olmayan tüm sonuç ve bilgileri tezde kaynak göstererek belgelediğimi, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim.

Öğrencinin Adı Soyadı: Emel ÖZKAN

İmzası:

ÖNSÖZ

Toplumsal alanda önemli bir yer tutan bireylerin meslek seçimi çocukların ilgili alanda yeteneğine göre küçük yaştan itibaren eğitim alması için önemlidir. Bu çalışmada zekâ oyunları alanında gelişmiş ve yetiştirilmiş öğretmenler eşliğinde ve bağlı olunan donanımlı kurumlar perspektifinde öğrencilerin okul hayatındaki öğrendikleri kazanımların ve yetenekleri doğrultusunda akademik gelişimlerinin aileleriyle iş birliği doğrultusunda meslek seçimlerine yansması anlatılmaktadır.

Toplumda uyum çerçevesinde sevdiği meslekle başarılı ve kendi ayakları üzerinde durabilen bağımsız bireyler yetiştirmek üzerine yürütülen bu çalışmada yaratıcı bireyler yetiştirebilmek için eğitimin önemi bir kez daha vurgulanmaktadır.

Araştırma sürecinde bireysel görüşme ve odak grup görüşme tekniklerinden yararlanılarak veriler elde edilmiş, atölyelerin ve eğitimin önemi aileler tarafından da farkındalık oluşturulması sağlanmıştır.

Sosyal becerileri gelişmiş birey sosyal devlet anlayışının ve gelişmiş ülkeler arasına girebilmenin aynı zamanda önemli bir basamağını oluşturmaktadır. Özellikle özel eğitim alanında eğitimin kalitesini ve verimini artırarak Türkiye gelişmiş ülkeler arasında ilk 10 ülke arasında yer almak üzere önemli adımlar atmaktadır.

Kurs eğitimi ve haftalık atölye çalışmaları özellikle son yıllarda tüm dünyada ve çevrede sıkça karşıya kalınmaktadır. Eğitimde zaman konusu birçok konuda olduğu gibi çoğu zaman görmezden gelinmektedir. Herkesin zamanı verimli ve yerinde faydalı bir biçimde kullanılmaya yönelik hareket ederek toplumun sosyal statüsünü geliştirmek ve çevreye faydalı birer birey olarak yetiştirilebilen, bu bilinçle eğitebildiği süreçte var olacak ve daha refah bir ortamda yaşamını sürdürmeye katkı sağlamış olacaktır.

Günümüzde eğitim alanında birçok adımlar atılmıştır. Meslek seçimlerine yönelik birçok alanda çeşitli iş imkânı sağlandığı gibi eğitimi bilinçli gören öğrencilere ihtiyaçları doğrultusunda tercihler sunulmaktadır. Eğitim alanında özellikle üniversite puan sonucuna göre danışmanlık hizmetleri konusunda devlet veya eğitim kurumları tarafından destek sağlanmaktadır. Özellikle okulların rehberlik hizmetleri bu alanda öğrencilere ailelerin ilgisi doğrultusunda yön verdiği görülmektedir. Bunun yanı sıra öğrencilere yönelik yetenek taramaları yapılmalı ve eğitim olanağı sağlanması gerekmektedir. Maddi anlamda yüksek seans ücretleri olan eğitim koçluğu bilgilendirmelerinin okullarda ders olarak verilmesi öğrencilerin kazanımlarını arttırarak sosyolojik bağlamda meslek seçimlerine yansımalarını belirgin halde göstereceği eğitimciler tarafından bilinmektedir. Akıl ve zekâ oyunlarının eğitiminde oyun çeşitliliği öğrenciler için problem çözme becerisi ve karar verme özgüveninin sağlanması aynı oranda önem arz etmektedir.

Merhamet duygusuyla yetişmiş başta eğitimcilerin ve toplumun bilinçli bir şekilde yardımlaşmasını sağlamak sadece bireye değil topluma da farkındalık kazandırmakla birlikte hayatı kolaylaştırarak toplumun refah düzeyini yükseltmektedir. Mesleğini severek yapan başarılı ve etik kurallara uygun hareket eden bireyler yetiştirmek,

sosyolojik bağlamda toplumun kültürel anlamda olumlu etki edildiği gözlemlenmektedir.

Oyunlar, çocukların sağlıklı ve yetenekli bireyler olarak yetiştirilmelerindeki olumlu etkilerini yansıtarak, kültürel aktarımın sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Akıl oyunları, kutu oyunları ve kâğıt-kalem oyunları aracılığıyla elde edilen kazanımların dikkat dağınıklığını azaltmaya ve akademik başarıyı artırmaya olan katkısı üzerine tartışmalar yapılmaktadır. Oyunlar, sürdürülebilir kariyer seçimlerine katkıda bulunan karar verme mekanizmasında ne istediğini bilen bireyler yetiştirmek adına önemli bir basamak oluşturur. Özellikle çocuklar için, oyunlar bu süreçte kritik bir rol oynar.

Oyunlar, çocuklara farklı becerileri keşfetme, ilgi alanlarını tanıma ve yeteneklerini geliştirme fırsatı sunar. Aynı zamanda, oyunlar aracılığıyla çocuklar kendi tercihlerini ve hedeflerini belirlemeyi öğrenir, karar verme becerilerini geliştirir ve gelecekteki mesleklerini şekillendirmek için bilinçli seçimler yapmayı öğrenirler. Böylece, oyunlar çocukların sürdürülebilir bir meslek seçimi yapmalarına katkıda bulunur ve onları kendi yeteneklerini keşfeden, kendilerini tanıyan ve hedeflerine doğru ilerleyen bireyler olarak yetiştirir. Zihin ve zekâ eğitimi kavramsal ve kuramsal çerçeve bağlamında ele alınmıştır. Ayrıca, meslek grupları ve akademik başarılar ile problem çözme becerileri konusunda detaylı bilgiler sunulmuştur. Eğitim programları ve yaklaşımları tartışılmıştır. İkinci bölümde, 50 katılımcı veliyle gerçekleştirilen görüşmelerin ve odak grup çalışmalarının bulguları sunulmuştur. Sonuçlar ve deneyimlere dayalı olarak değerlendirmeler yapılmıştır.

Yapılan bu çalışma ile eğitimdeki eksikliklerin giderilmesi ve çocukların eğitim alanında yeteneklerinin keşfedilerek doğru mesleği tercih edebilmesine yönelik çalışmaların aileleriyle akademik başarılarına olan katkıları gözlemlenerek değerlendirilmiştir. Öğrencilerinin akranlarıyla iletişim kurarak sosyal becerilerine katkı sağlayacak kazanımların aileye ve topluma kendi ayakları üzerinde durabilen mutlu, başarılı, ahlaklı ve bağımsız bireyler yetiştirmek hedeflenmektedir.

Temmuz 2023

Emel ÖZKAN
Zekâ Oyunları Eğitmeni

İÇİNDEKİLER

Sayfa

İNTİHAL BEYANI	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	x
ÇİZELGE LİSTESİ	xi
ŞEKİL LİSTESİ	xii
ÖZET	xiii
SUMMARY	xiv
1. GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Amacı	2
1.2 Araştırmanın Önemi	2
1.3 Araştırmanın Yöntemi	2
1.4 Araştırmanın Modeli	3
1.5 Çalışma Grubu	3
1.6 Veri Toplama Aracı	3
1.7 Verilerin Analizi	5
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1 Kavramsal Çerçeve	6
2.1.1 Zekâ tanımı	6
2.1.2 Zekâ ve çevre ilişkisi	6
2.1.3 Çocuk sosyolojisi	7
2.1.4 Zekâ eğitimi	10
2.1.5 Türkiye'de zekâ eğitimi	11
2.1.6 Engelli çocuklarda zekâ eğitimi	13
2.1.7 Teknoloji ve çocuk	14
2.1.8 Mesleki seçim	15
2.1.9 Meslek grupları ve sosyalizm	16
2.1.10 Meslek Seçiminin Teorisi	16
2.2 Oyunun Tanımı ve Unsurları	17
2.3 Erken Dönem Eğitimin Önemi	19
2.3.1 Oyun örnekleri	20
2.3.2 Bilgisayar oyunları	21
2.3.3 Teknoloji ve telefon kullanımı	22
2.3.4 Oyunların Meslek Seçimlerine Etkisi	23
2.3.5 Sosyal biliş ve yönetici işlevsellik	25
3. BULGULAR	29
3.1 Araştırma Bulguları	29
3.2 Katılımcının Demografik Bilgileri	30
3.3 Odak Grup Görüşmesi	34
3.4 Verilerin Değerlendirilmesi	35

3.5 Özel Eğitim Öğrencilerinin Eğitim Almadığı Durum Değerlendirmesi	37
3.6 Akıl ve Zekâ Oyunlarının Kazanımları	41
3.7 Spor Sosyolojisinde Kavramsal Çerçeve	45
3.8 Spor ve Sosyalleşme	46
3.9 Çocuk Sosyolojisinde Meslek Etiği	47
4. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	49
KAYNAKLAR.....	56
EKLER.....	59
EK A: Anket soruları	59
ÖZGEÇMİŞ	62

KISALTMALAR

AZOT	: Akıl ve Zekâ Oyunu Takımı
GSB	: Gençlik ve Spor Bakanlığı
TAZOF	: Türkiye Akıl ve Zekâ Federasyonu
TBT	: Türk Beyin Takımı
TSF	: Türkiye Satranç Federasyonu

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 3.1: Katılımcı demografik bilgiler	22
--	----

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1: Çevre, aile ve okul üçgeni 27

ÇOCUK SOSYOLOJİSİ BAĞLAMINDA ZEKÂ OYUNLARININ ÖĞRENCİLERİN MESLEK SEÇİMLERİNE ETKİSİ

ÖZET

Bu araştırma, akıl ve zekâ oyunlarının çocukların gelecekteki meslek seçimleri üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Çocukların meslek seçimleri, kişisel ilgi, yetenekler ve deneyimlerin yanı sıra, bilişsel gelişimi destekleyen faktörler gibi zekâ sporları ve akıl oyunları gibi etmenlerle de şekillenmektedir. Bu çalışma, bu oyunların çocukların meslek seçimlerine olan katkısını ve bu etkinin altında yatan mekanizmaları anlamayı hedeflemektedir. Bu araştırma, Bursa Yıldırım Halk Eğitim Merkezi'nin Yıldırım Belediyesi iş birliğiyle düzenlenen Akıl ve Zekâ Oyunları Atölyesi'nin öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkisini ve bu başarıların çocuklar üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu araştırmanın çalışma grubu, 2021-2022 / 2022-2023 akademik yılında Bursa şehrinde, özellikle Yıldırım olmak üzere çeşitli ilçelerden gelen ve farklı okullarda öğrenim gören 4-13 yaş aralığındaki öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmada, 50 ebeveynle bireysel görüşmeler yapılmış ve kendilerine 20 soru yöneltilmiştir. Bulgular, 10 veli ile yapılan odak grup görüşmeleri aracılığıyla elde edilmiştir. Görüşmeler sırasında, ebeveynlerin birbirleriyle fikir alışverişinde bulundukları gözlemlenmiştir.

Araştırma, nitel bir araştırma yaklaşımını benimsemiş ve veri toplama yöntemi olarak odak grup görüşmelerini kullanmıştır. Veri toplama ve analiz süreci 2021 ve 2023 yılları arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, ebeveynlerin çocuklarının akademik başarılarına ilişkin beklentileri ve algıları hakkında sorular yöneltilerek, ebeveynlerin çocuklarının yeteneklerinin farkına varmalarına ve eğitim becerilerini değerlendirmelerine yardımcı olmak amaçlanmıştır. Ayrıca, odak grup sorularıyla birlikte tartışarak, iş birliği içinde problem çözme sağlanmıştır. Ebeveynler ayrıca, okuldaki eğitimin ve kazanılan becerilerin toplumsal uyum sürecini hızlandırmaya, öz ifade becerilerini geliştirmeye ve özgüveni artırmaya katkı sağladığını fark etmişlerdir. Bulgular, ebeveynlerin çocuklarının eğitime aktif olarak katıldığında, bu durumun çocukların uzun vadeli akademik başarısına katkı sağladığını göstermektedir. Eğitimle elde edilen kazanımlar, öğrencilere sağlanan imkanlar doğrultusunda onları sosyal ve kültürel açıdan değerli bireyler haline getirirken, böylece topluma istenilen katkıları yapmalarını sağlamaktadır.

Sonuç olarak, amaç çocukların meslek seçimlerini etkileyen faktörler arasında akıl ve zekâ oyunlarının rolünü derinlemesine incelemektir. Elde edilen bulgular, oyunlar aracılığıyla eğitim politikalarının geliştirilmesine ve çocukların bilişsel gelişimini desteklemek için önlemlerin alınmasına önemli katkılar sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Zekâ Oyunları, Dikkat Dağılıklığı, Çözüm Becerileri.

THE IMPACT OF BRAIN GAMES ON STUDENTS' CAREER CHOICES IN THE CONTEXT OF CHILD SOCIOLOGY

SUMMARY

This research aims to examine the impact of mind and intelligence games on children's future career choices. Children's career choices are shaped not only by personal interests, abilities, and experiences but also by factors that support cognitive development, such as brain sports and mind and intelligence games. This study aims to understand the contribution of these games to children's career choices and the mechanisms underlying this effect. This research aims to investigate the impact of the Mind and Intelligence Games Workshop organized by Bursa Yıldırım Public Education Center in collaboration with Yıldırım Municipality on students' academic achievements and their effects on children. The study group of this research consists of students aged 4-13 years who primarily come from the city of Bursa, especially Yıldırım, as well as various districts, and attend different schools during the 2021-2022 / 2022-2023 academic year. In the research, individual interviews were conducted with 50 parents, and they were asked 20 questions each. The findings were obtained through focus group discussions conducted with 10 parents. During the interviews, it was observed that parents exchanged ideas with each other.

The research employed a qualitative research approach and focus group discussions as the data collection method. The data collection and analysis process took place between 2021 and 2023. In the research, parents were asked questions about their expectations and perceptions regarding their children's academic achievements in order to help parents become aware of their children's abilities and assess their educational skills. Furthermore, through discussions conducted in conjunction with focus group questions, collaborative problem-solving has been achieved. Parents have also noticed that education and the acquired skills at school contribute to accelerating the process of social integration, enhancing self-expression skills, and fostering self-confidence. The findings indicate that when parents actively participate in their children's education, it contributes to their long-term academic success. The gains achieved through education, in line with the opportunities provided to students, transform them into socially and culturally valuable individuals, thus enabling them to make the desired contributions to society.

In conclusion, the aim is to thoroughly investigate the role of mind and intelligence games among the factors influencing children's career choices. The findings obtained can provide significant contributions in terms of developing educational policies through games and implementing measures to support children's cognitive development.

Keywords: Brain Games, Attention Awareness, Solving Skills.

1. GİRİŞ

Geleceğin neslini oluşturan çocukların ilgili oldukları alana göre eğitim almaya yönlendirmek oldukça önemlidir. Çalışmada akıl ve zekâ oyunları alanında gelişmiş ve yetiştirilmiş eğitimler eşliğinde ve bağlı olunan donanımlı kurumlar çerçevesinde öğrencilerin sosyal çevreleri ve okul hayatında ilgi alanlarına yönelik tercihlerinin meslek seçimlerine yansımaları anlatılmaktadır. Eğitim ve Öğretim ile öğrencilerin topluma uyum becerilerinin sağlanması, kültürel aktarımının iletişim becerileriyle geliştirilerek ruh sağlığına katkı sağlamaları için çocukların aktif yüz yüze olarak akranlarıyla aynı ortamda eğitim almaları farkındalık oluşturulmuş bir konu olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak bu farkındalık bilinçli toplum ile gelişme gösterecek bir konudur. Maalesef 2010 ve üzeri doğumlu öğrenciler teknoloji ile erken yaşta tanışması sebebiyle iletişim becerilerinde azalma ve sosyal davranışlar tercih etme ve bunun yanı sıra dikkat eksikliği gibi çeşitli problemlerle karşılaşmaktayız. Öğrenciler başta öğretmenler olmak üzere öğrencileri akıl ve zekâ oyunları atölyelerine veya farklı sosyal aktiviteler düzenlenen sosyal devlet anlayışıyla açılan kuruluşlara yönlendirilmektedirler. Toplum bilincinde oluşturulması gereken her bireyin eğitim haklarına sahip olmasına yönelik olanaklarını saygı çerçevesi içerisinde oluşturmak gerekmektedir. Yapılan araştırmalar gösteriyor ki ilgili anne babanın çocuğu olan ailelerde toplumla iç içe olmasını sağlayacak faaliyetlere yönlendirmekte ve bunun takibiyle düzenini sağlamaktadır. Bu durum bazı ailelerde yanlış bilgi öğrenecek korkusuyla çocuğu toplumdan uzak tutarak ev okul periyodunda hayatını rutin bir şekilde devam ettirerek çocuğun eve kapanma duygusunu arttırarak ve sosyal bir çocuk yetişmesine sebep olmaktadır. Evde uzun vadede kalmasıyla çocuğun eğitim ve öğrenme ihtiyacını sadece teknoloji ile sağlayarak sosyal iletişimini geri planda bıraktığı görülmektedir. Aileye verilecek eğitimlerle sosyal iletişimin önemi ve sosyal alan olanakları sunmak kaydıyla evde kapalı ortamda çocuğu teknolojiyle yetiştiren ailenin toplumda da var olduğu ve çocuğun akranlarıyla paylaşım yapabileceği

ortamlarda bulunmasına yönelik yaşam hakkını saygı çerçevesinde kullanmasıyla ilgili desteklenmelidir.

1.1 Araştırmanın Amacı

İlkokul ve ortaokul öğrencilerine yönelik yaşam becerilerine katkı sağlamak ve ailelerin destekleriyle elde edilen kazanımların meslek seçimlerini tercih etme konusunda uzun vadede kalıcı olması amaçlanmaktadır. Bu kazanım da yine eğitimcilerin bilinçli yaklaşımlarıyla gerçekleştirilebilmesi mümkün olmaktadır. Özellikle çocuklarına atölye eğitimine getiren ailelere yönelik okulda veliler için seminerler ve eğitimler verilmeli, topluma katkı sağlanması amacıyla bilinçli nesil yetiştirilmesi sağlanmalıdır. Kişisel gelişim ve eğitici kitaplar okunması yönünde ilgi alanlarına göre aileler teşvik edilmelidir.

1.2 Araştırmanın Önemi

Bu araştırmada eğitimde akıl ve zeka oyunlarının önemi ortaya konmaya çalışılmıştır. Konunun eksik yönlerinin giderilmesine yönelik farkındalık oluşturulmaya çalışılmıştır. Eğitimde sadece öğrenci değil eğitimcilerin de öğrencilerin yeteneklerine uygun yaklaşım sergilemeleri ve meslek seçimlerine yönelik kazanımları konusu ele alınmaktadır. Topluma faydalı bireyler yetiştirmek sosyal ve kültürel anlamda önemlidir, bu sebeple araştırma konusu çocuk sosyolojisi ile de ilgilidir. Araştırmanın, çocuk sosyolojisi bağlamında ele alınışı alan yazına katkı sağlaması bakımından da önemli olduğu düşünülmektedir.

1.3 Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın yöntemi nitel olarak hazırlanmıştır. 50 sorudan oluşan görüşme formu ile veri toplanmıştır. Bursa Bağlaraltı Gençlik ve Çocuk Aktivite Merkezi'nde eğitim alan öğrencilerden, öğretmenlerinden ve ebeveynlerinden veriler toplanmıştır. Çeşitli atölye eğitimleri verilerek özellikle pandemi sürecinde evde sosyal iletişim kuramayan çocukların akranlarıyla faaliyet sunması, öğrencilerin ve velilerinin katılımı ile elde edilen kazanımlarının çocuk sosyolojisi bağlamında meslek seçimlerine yansması durumu incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 / 2022-2023 eğitim ve öğretim yılında Bursa ili Yıldırım ilçesi Bağlaraltı

Mahallesi Gençlik ve Çocuk Aktivite Merkezi'nde çeşitli atölye çalışmalarına katılan öğrencilerin kazanımlarına yönelik bulgular elde etmek üzere gözlem ve görüşme yöntemlerinden yararlanılmıştır. Çalışmada ayrıca 50 ebeveyn ile bireysel görüşme yapılarak yirmi soru sorulmuştur. 10 veli ile odak grup görüşmesi yapılmıştır. Yapılan görüşmelerde ailelerin birbirleriyle fikir alışverişinde olduğu gözlemlenmiştir.

1.4 Araştırmanın Modeli

4-13 yaş arasındaki öğrencilerinin atölyedeki kazanımlarının meslek seçimlerine etkisinin ortaya konmaya çalışıldığı bu çalışmada, toplumda farkındalık oluşturmayı hedefleyen nitel bir araştırmadır. Araştırmada soru formu hazırlanarak uygulanmış, odak grup çalışması yapılmış ve atölye çalışması sırasında öğrenciler gözlenmiştir. Nitel araştırma olayların ve olguların gerçekçi bir ortamda bütüncül bir şekilde incelenmesine yönelik bir süreçtir. Nitel araştırmada bireysel görüşme ve odak grup görüşmeleri insan ve toplum davranışlarını incelemede önemli bir yer tutmaktadır. Bu çalışma ile insanın kendi toplumsal yaşamını nasıl oluşturduğunu anlama ve içinde yaşadığı dünyayı nasıl tercihleri doğrultusunda şekillendirebildiğini yorumlamak amaçlanmıştır.

1.5 Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, Bursa'nın Yıldırım ilçesinde yer alan, Bursa Bağlaraltı Gençlik ve Çocuk Aktivite Merkezi'nde akıl ve zeka oyunları eğitimi alan, kutu oyunları öğrenen öğrencilerden, öğretmenlerinden ve ebeveynlerinden oluşmuştur.

1.6 Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veri toplamak amacıyla yüz yüze yapılan görüşmede ailelerin yaklaşımlarını daha yakından tanımak adına 20 soru sorulmuştur.

- ✓ Cinsiyetiniz,
- ✓ Yaşınız,
- ✓ Eğitim durumunuz,
- ✓ Mesleğiniz,
- ✓ Bu mesleği yapmaya kaç yaşında karar verdiniz,

- ✓ Çocuğunuzun eğitim durumu,
- ✓ Çocuğunuz okul öncesi eğitim aldı mı,
- ✓ Çocuğunuzun oynadığı oyunlara katılım sağlar mısınız,
- ✓ Çocuğunuzla birlikte ne sıklıkta oyun oynarsınız,
- ✓ Çocuğunuzla oynadığınız bir oyun varsa en son oynadığınız oyunu yazınız,
- ✓ Bulmaca çözüyor musunuz,
- ✓ Çocuğunuz zekâ oyunları oynamayı diğer oyunlara tercih eder mi,
- ✓ Zekâ oyunları eğitiminin çocuğunuza katkı sağladığını düşünüyor musunuz,
- ✓ Çocuğunuz ilerideki meslek seçimi nedir,
- ✓ Çocuğunuzun zekâ oyunları eğitiminden elde ettiği kazanımlar hangileridir, Çocuğunuzun gözlemlediğinizde aşağıdaki gelişim alanlarından hangilerini tespit ettiniz,
- ✓ Sabır konusunda çocuğunuzla ilgili düşünceleriniz nelerdir, Problem çöme ve fikir üretme konusunda kazanımla ilgili bakış açınız nedir,
- ✓ Çocuğunuzun kendini ifade edebilme ve özgüveni ile ilgili değişiklik gözlemliyor musunuz,
- ✓ Zekâ oyunları eğitimi sonrası beklentileriniz nelerdir sorularını velilere yönelterek araştırmayı tamamladık.

Veri toplama aracında çocuklara yönelik sorduğumuz sorular ise;

- ✓ Cinsiyetiniz,
- ✓ Yaşınız, Eğitim durumunuz,
- ✓ Kaç kardeşsiniz, zekâ oyunlarını seviyor musun,
- ✓ İlk oynadığın zekâ oyunu hangisiydi,
- ✓ En sevdiğin zekâ oyunu nedir,
- ✓ Ailenle birlikte ne sıklıkta oyun oynarsın,
- ✓ En sevdiğin oyun türü nedir,
- ✓ En çok hangi mesleği seviyorsun,
- ✓ Büyüyünce ne olmak istiyorsun,
- ✓ Neden bu mesleği tercih ediyorsun,
- ✓ Ailende veya çevrende bu mesleği yapan biri var mı,
- ✓ Sevmediğin bir meslek var mı,
- ✓ Oyunda kaybetmek veya kazanmak sana nasıl hissettiriyor,

- ✓ Baban veya annen bulmaca çözüyor mu, Onların çözdüğü bulmacalara hiç baktın mı,
- ✓ Aşağıdaki zekâ oyunlarının hangilerini biliyorsun,
- ✓ Birlikte zekâ oyunu oynamak istediğin biri var mı, var ise hangi oyunu oynamak istersin,
- ✓ Meslek seçiminde para kazanmak mı yoksa sevdiğin işi yapmak mı önemlidir,

Şeklinde sorular sorulmuştur.

Odak grup görüşmesinde ise velilerin bir arada olduğu odada 10 kişi katılım sağlamıştır. 10 kişi 2 oturum, 5 kişilik gruplar halinde 10 soru sorulmuştur.

- ✓ Çocuğunuzun sosyal hayatında değişiklikler oldu mu,
- ✓ Eğitimde çocuğunuzla ilgili akademik başarı gözlemliyor musunuz,
- ✓ Çevrenizden çocuğunuzla ilgili olumlu dönüşler aldığınız oluyor mu,
- ✓ Atölyelerin çocuğunuza faydası olduğunu düşünüyor musunuz,
- ✓ Çocuk ve gençlik aktivite merkezine gönderiyor musunuz,
- ✓ Çocuğunuz kendisinden emin ne istediğini bilen bir çocuk olduğunun farkında mı,
- ✓ Veli olarak çocuğunuzda görmek istediğiniz talepleriniz nelerdir,
- ✓ Çocuğunuzun hangi mesleği tercih etmesini isterdiniz,
- ✓ Neden bu mesleği tercih etmesini istiyorsunuz,
- ✓ Peki sizce çocuğunuz hangi konuda yetenekli,

Sorularına çeşitli cevap alınarak elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

1.7 Verilerin Analizi

Nitel araştırma ile bireysel görüşmeler sonucu farkındalık yaratılmaya ve durum gerçek ortamda incelenmeye çalışılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler bilimsel yöntem çerçevesinde yorumlanmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin yeteneklerine göre akademik başarıları ve tercihleri değerlendirilmiştir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Kavramsal Çerçeve

2.1.1 Zekâ tanımı

Türkiye Zeka Vakfı tarafından yapılan tanıma göre zeka, kavram ve algılar vasıtasıyla soyut ve somut nesneler arasında ilişki kavrayabilme, soyut düşünebilme, sorgulama ve zihinsel işlevleri amaca yönelik olarak uyumlu kullanabilme yeteneği olarak ifade edilmektedir. Zekâ ile ilgili kuramların tümü zekânın geliştirilebileceği yönünde yeteneklerin ortaya çıkabileceği bir kapasitede olduğu ve genetik temellere bağlı olarak gelişim gösterdiği bilinmektedir. Yapılan araştırmalara göre zekâ, çocuğun doğuştan gelen, sosyal ve kültürel olarak kuşaktan kuşağa aktarılan; deneyimlerle bütünleşen, öğrenerek ve çevredeki etkileşim sonucu biçimlenen bir bütündür.

2.1.2 Zekâ ve çevre ilişkisi

Zekâ genetik olarak nesillere aktarılan kültürel ilişkisi olan bir aktarım biçimidir. Bununla birlikte çevrenin de zekâyâ olan etkisinin önemi büyüktür. İkiz kardeşleri ele alarak örnek verecek olursak birbirlerinden farklı akran gruplarıyla sosyal iletişim kurduklarında aralarındaki zekâ farkı ve karakter özellikleri de farklılık göstermektedir.

Anne baba ile vakit geçiren çocuğun zihinsel gelişimine etkisi olduğu kadar ailelerin eğitim düzeyi ve çevresiyle etkileşim kurularak çocuğun gelişimine katkı sağladığı görülmektedir. Çeşitli eğitim seviyesinde olan ailelerin çocukların birbirleriyle olan sosyal iletişimlerinin akademik başarılarına katkı sağlandığı eğitim düzeyine bağlı doğru orantılı olarak daha başarı gösterdikleri bilinmektedir.

Kişinin kökenini inceleyen bir araştırma sonucunda bu kişilerin yüksek oranda üst tabakadan, az oranda alt tabakadan geldiğinin ortaya çıkması, çevre faktörünün önceki yüzyıllarda çok daha önemli bir etken olduğunu ortaya koymaktadır. Her ne kadar başarı ve zekâ birbirinden farklı olsa da başarıda zekânın önemli bir payı

olduğu göz önüne alındığında konuyla ilgili çalışmalara rastlanmaktadır. Bu çalışmalardan birçoğu Türkiye Zekâ Vakfı sitesinde de yer almaktadır.

Kişilik yapısı, sosyo-psikolojik çevre, dil yeteneği ve güdü zekâ için önemli faktörler olarak ortaya çıkmaktadır. Kaygılı ve korkak çocukların problem çözerken yaptıkları işe dikkatlerini verme konusunda güçlük çekmektedir. Bu durum çocukların performanslarında doğrudan bir olumsuzluğa sebep olmaktadır. Sosyo-ekonomik düzey de bu durumu etkileyen faktörler arasındadır.

Zekâ seviyesi yüksek kişiler daha iyi bir eğitim görmektedir. Kazancı yüksek meslek sahibi olmak adına daha yüksek bir ekonomik düzeye erişme olanağı bulunmaktadır. Sosyo-ekonomik düzeyi yüksek ailelerde çocuklar daha fazla yeni bilgi öğrenme olanağına sahip olduğu gibi, hayata bir adım ileriden başlaması için daha iyi başlangıç olanakları elde etmektedir. Zekâ testlerinde sözel bölümlerin yer alması, eğitim seviyesi yüksek olan bireylerin daha yüksek puan almasına yardımcı olmaktadır. Dolayısıyla sosyal çevrenin hem kalıtımsal hem de yetiştirme tarzından gelen bir avantaj olduğunu söylemek mümkündür.

2.1.3 Çocuk sosyolojisi

Çocukluk kavramını toplumsal değişimle birlikte etkileşim halinde olan çocuğun sosyalleşmesi ve kültürleşmesi, çevresiyle etkileşim durumu olarak ifade etmek mümkündür. Toplumsal değerler ve toplumsal sorunlar beraberinde getirdiği çocuğun sağlık durumundan sporla olan alışkanlıkları. Sosyal haklarını da içine alan her alandaki tüketim durumudur. Fırat Üniversitesi'nde yapılan bir çalışmada çocuk sosyolojisi bağlamında ailelerin çocuklarına bakış açılarının değerlendirilmesi konusu incelendiğinde tanım olarak şu şekilde ifade edilmektedir:

Çocuk sosyolojisi, çocukluk kavramı ve çocuklukla ilgili kuramlar; çocukluğun dünü, bugünü ve yarını; çocuğun toplumdaki yeri, sosyalleşmesi ve sosyal ilişkileri; toplumsal değişim ve toplumsal sorunlar açısından çocukluk; çocuk hakları; çocuk ve aile, çocuk ve okul, çocuk ve arkadaş grubu, çocuk ve oyun, çocuk ve kitle iletişim araçları, çocuk ve çalışma hayatı, çocuk ve din, çocuk ve tüketim, çocuk ve suç, çocuk ve spor, çocuk ve sağlık ile çocuk ve cinsiyet konuları üzerinde duran bir sosyoloji dalıdır (Şen, 2011, 19).

Çocuk sosyolojisinde ele alınan yaş grubu doğumdan itibaren 18 yaşına kadar gelen bireyin çocukluk dönemindeki kazanım ve bağımlı olduğu durum değerlendirilmesi

olarak ifade edilebilmektedir. Yapılan araştırmalarda çocukluk dönemine ait bulgulara çocukların görüşlerinden ziyade çocuklara bakmakla yükümlü olan yetişkinlerin bakış açıları değerlendirilerek veri elde edildiğini söylemek mümkündür. Çocukluk, döneminde bulunduğu davranış ve kültürel etkileşimle birlikte çocuğun sosyalleşmesi durumu ile kendini bulması ve keşfetmesi önem arz etmektedir.

İnsan hayatının en önemli dönemini kapsayan çocukluk dönemi fiziksel gelişmenin yanı sıra ruhsal gelişimi de beraberinde tamamlamaktadır. İnançları ve değerleri kapsayarak toplumun bir parçası haline gelen bireyin kişisel özellikleri sosyal toplumda yerini alır.

Doğada yavru olarak uzun vadede bakıma muhtaç tek canlı insan yavrusudur. Dolayısıyla çocuk ailesine bağımlı olarak yetişir. Kültürel alışkanlıklar, dil, din, sosyal aktiviteler gibi birçok kazanımı yetiştirildiği ortamdan almaktadır. Bebekler çocukluk dönemi dahil hayata karşı korunmaya muhtaç haldedirler. Günümüz toplumunda geniş aileden çekirdek aileye geçiş görüldüğü için çocuklar kültürel aktarımın iletişimsizlik olması sebebiyle sağlıklı etkileşim ortamında büyümektedirler.

Çocuğun sosyalleşme süreci, çevresiyle olan uyumunu sağlamak için en etkili ortam aile içerisinde oluşmaktadır. Aile içi iletişim çocuğun sosyal ortama uyum sağlaması açısından ilk basamağı oluşturmaktadır. Aile içerisinde oluşan iletişim kopukluğu sebebiyle çocuk ihtiyaç duyduğu sağlıklı iletişime kavuşamadığında aklında bir hayali arkadaş kurarak onunla sohbet etmeye başlar. Okul öncesi yaş grubu öğrencileri belli bir süre sonra bu iletişimi bırakır. Okul öncesi dönemde normal algılanan bu durum ileriki yaşlarda görüldüğü takdirde çocuğun toplumdan uzaklaştığı ve kendini soyutladığı anlaşılmaktadır. Bu durum çocuğun sosyal iletişim ihtiyacının eksikliğinden kaynaklı uzmanlardan destek alması gerektiğini göstermektedir. Dolayısıyla çocuk yaştan itibaren oluşan sosyalleşme içgüdüğü yaşamın sonuna kadar devam eden bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır. Okul çağında devam eden hayali arkadaşı olan çocuklar genelde yalnız otururlar ve yanında hayali arkadaşının oturduğunu düşünüp onunla sohbet ederler. İnsan sosyal bir varlıktır. Dolayısıyla çocuk yaştan itibaren oluşan duyguların çevresiyle iletişim halinde kalarak düşüncelerini paylaşma ihtiyacı duymaktadırlar.

İnsan, canlılar arasında bebeklik dönemi en uzun süren canlıdır. İnsanın gelişmesi bu süre içindeki sosyal çevresi ile etkileşimine bağlıdır. Toplumsal kontrolden haberli olma ve ona uyma süreci çocuğun ana-babası ve diğer aile üyeleri ile ilişkilerinde başlar. Çocuk yaşlıları ile zaman geçirirken yetişkin dünyasının yasaları ve yaptırımlarını öğrenmek zorunda kalır. (Güçlü, 2016, 2)

Batılı sosyologlar çocukluğu yeniden düşünmek ve analiz etmek gerektiğini, ancak bu şekilde çocuk haklarının doğru olarak anlaşılabilceğini belirtmektedirler. Ancak bunun güç bir iş olduğu da belirtilmektedir. Bunun en önemli nedenlerinden biri çocuk gelişimi endüstrisidir. Çocuk gelişimi hakkında bir bilgi piyasası vardır. Avukatlar, doktorlar, sosyal çalışmacılar, eğitimciler ve akademisyenler, çocuk gelişimi hakkında çalışırlar. Çocuk gelişimciliğinin küreselleşmesi gibi bir tehlike vardır. (Güçlü, 2016, 6-7)

Çocuk bebeklik döneminden itibaren çevresiyle etkileşim halinde bulunarak gelişim göstermektedir. Büyüme sürecinde gelişim gösteren çocuk topluma uyum sağlama becerilerini geliştirir. Toplumda yer alan çocuklar, rollerini ileriye dönük belirlemeye yönelik sosyal çevresindeki kazanımlarıyla karakter özellikleri oluşmaya başlar. Çocuklar yaş gruplarına, cinsiyetlerine ve inançlarına göre birey olarak toplumda yerini almaktadırlar. Değerler ve duygular kültürün de birleşmesiyle şekillenmektedir. Kişiden kişiye değişen davranış durumları karşısında bir eğitimci her bir öğrencinin tercihlerine göre yaklaşım sergilemelidir. Öğrencinin bireysel ve çevresel yaklaşımlarına göre öğretmenin tutum sergilemesi gerekmektedir. Toplumda oluşan rollerin birleşimi ile oluşan kültürleşme çevrenin birbirine olan uyumuyla mümkündür. Doktor, avukat, temizlik personeli, polis, pilot, akademisyen, kuaför gibi tüm meslekler arasında yerini alan roller içerisinde öğretmenlik mesleği tüm rolleri kapsayan bir köprü vazifesi görmektedir. Toplumu inşa eden bu meslek ile çocuğun kazanımları doğrultusunda bireyin aldığı eğitimlerle kendini bulup üstleneceği meslek rolüne yön göstermektedir. Çocuğun oyun kavramıyla başlayan öğrenme becerisi üye olduğu çevreye katılımıyla birlikte toplumsallaşmanın adımını atmış olur. Çocuk büyümeyle birlikte hayata tutunmak üzere meslek seçimindeki rolünü üstlenerek uyum sağlamaktadır.

Çevresiyle etkileşim halinde bulunan çocuklar, sosyal iletişim kurabilmesi için öğrendiği kültürünü karşılıklı iletişim kurarak sosyalleşme ihtiyacını karşılamaktadır.

Bu ihtiyacı karşılamak için aktivitelerin bulunduğu sosyal ortamlarda bulunmaları gerekmektedir.

Toplumsal kurumun en küçük birimi olan aile yapısı, toplumun temel taşı oluşturmaktadır. Sağlıklı aile ortamında büyüyen çocuk, milli değerlerinin yanı sıra kültürel aktarımını da sağlıklı bir şekilde taşıyabilirler.

2.1.4 Zekâ eğitimi

Çocuklara yönelik ilk süreli yayın örnekleri Avrupa’da XVIII. yüzyılda görülmüştür. 1959 yılında Arthur Samuel tahta üzerinde basit bir hesaplama ile uygulama gerçekleştirdiğinde “Dama” olarak bilinen oyunu iki kişilik oynanacak şekilde notasyon sistemini hazırlayarak kazanma hamlelerini not alarak ilerlediğini söylemek mümkündür.

Serbest etkinlik derslerinde akıl ve zekâ oyunları öğretimi yapılması öğrencilerin bilgi işlemsel düşünme becerilerini destekleyebilir. Ders dışı eğitim faaliyetleri egzersiz çalışmaların akıl ve zekâ oyunları kursu açılarak öğrencilerin bilgi işlemsel düşünme becerisi geliştirilebilir. (Adalıyılmaz,2022, 111).

Genel çerçevede, zekâ oyunları, bireylerin eğlenmelerini sağlamanın yanı sıra kendi yeteneklerini tanımalarına, problemlere doğru ve etkili çözümler üretmelerine ve kendilerini yenilemelerine olanak tanımak amacıyla gerçekleştirilen bir dizi aktivite olarak adlandırılır (Çağır, 2020, 142).

Çoklu zekâ teorisi, her çocuğun yetenek ve becerilerinde, gelişen zekâ alanlarına paralel olarak farklılıklar olabileceğini bize gösterir. Bu nedenle, çocukların deneyimleri için temel olan oyun tercihleri, bireyin yetenek ve becerileriyle uyumlu bir şekilde seçilebilir. Ayrıca, kavram öğretiminde çoklu zekâ teorisine dikkat etmek, yanlış kavramlara sahip olmamak ve kavram öğrenmeyi kolaylaştırmak açısından gereklidir (Çağır, 2020, 144-145).

Pandemi süreciyle oluşan insan ilişkileri ihtiyacı sonrası, özellikle 2020 yıllarından sonra kutu evde oynanabilen kutu oyunlarına talep artmıştır. Sosyal iletişim ihtiyacı günümüzde her yaş grubunda görülmektedir. Krizi fırsata çevirme adına boş zamanlarda dahi oluşan toplumsal birliktelik ihtiyacı her alanda kendini hissettirmektedir.

Aklı ve zekâ oyunları genellikle çocuk eğitiminde kullanılan bir araç olmasının yanı sıra, üniversite öğrencileri için de önemli bir rol oynayabileceği düşünülmektedir. Teorik derslere ek olarak, uygulamaları içeren bu eğitim oyunları, öğrencilere boş zamanlarını iyi değerlendirme fırsatı sunmanın yanı sıra, öğrencileri yaparak ve yaşayarak öğrenme sürecini tercih etmeye teşvik etmek amacıyla kullanılabilir. Bu da akli ve zekâ oyunlarının kazanımları arasında yer alır (Esentaş, 2021, 1356).

Sadece eğitim alanında değil sosyal hayatta tüm dünyada her alanda sosyal iletişimin önemi pandemi sürecindeki eve kapanma sürecinde toplumdan uzak kalarak çevresel faktörlerdeki ihtiyaçlar bir kez daha anlaşılmıştır.

İki yıl önce, pandemi sırasındaki karantinanın ilk haftalarında, bir papaz bana zoom üzerinden yaptığı bir Pazar ayininden bahsetmişti. Cemaatinin en çok özlediği şeyin selamet dileyişi olduğunu söylemişti. Mırıldanmak ve birbirinin ellerini avuçları içine almak (Gorney, 2022, 125).

2.1.5 Türkiye'de zekâ eğitimi

Zekâ oyunları hızlı düşünme, yaratıcılık ve akıl yürütme gibi kazanımların geliştirilmesini sağlayan belli çerçeve içerisinde oyun kuralları olan eğlenceli öğrenme biçimidir. Çocukluk yaştan itibaren başlayan oyun gruplarının yaş sınırı 99 yaşına kadar devam edebilmektedir. Her yaş grubuna hitap eden kutu ve kâğıt kalem oyunlarının temel amacı bireyin düşünme becerilerini geliştirmektir. Her yaş grubuna hitap eden akıl oyunları aile ziyaretlerinde, akraba ilişkilerini güçlendirmede oldukça etkili olmaktadır. Akran grubu ya da çocuk aile arası ilişkilerde kaliteli vakit geçirmesini sağlamaktadır. Özellikle yetişkin grubu Alzheimer gibi unutkanlık hastalığını iyi geldiğini için sudoku ve türevle oyunları tercih etmektedirler. Anne ve babaların çocuklarıyla kaliteli vakit geçirmesini sağlayarak aile bağlarını güçlendirmektedir.

Akıl oyunları ile çocuğun merak ve öğrenme duygusunu arttırmaktadır. Çocuk yeni bilgi öğrendiğinde duygularını paylaşma ihtiyacı duymaktadır. Sorgulama başlar ve gelişimi olumlu yönde artış gösterir. Topluma faydalı bireyler yetiştirmek adına çocukların yaşam tarzlarına özellikle boş zamanlarında yapabilecekleri yararlı aktivitelere yönlendirmek gerekmektedir.

Akıl oyunlarının tespitinde 1920'li yıllarda yayınlanan Sevimli Mecmua, Bizim Mecmua, Gülbüz Türk Çocuğu, Yeni Yol, Çocuk Dünyası, Çocuk Yıldızı, Musavver

Çocuk Postası, Mektepliler Alemi, Haftalık Resimli Gazetemiz ve Resimli Dünya dergilerinin tüm sayıları incelenmiştir. Çalışmada belirli kategorilere ayrılan akıl oyunları, günümüzdeki üstün yetenekli çocukların eğitiminde kullanılan ilkelere göre değerlendirilmiş ve seçilmiş örneklere yer verilmiştir (Sarıkaya, 2018, 9-28).

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında yayınlanan çocuk dergilerindeki akıl oyunları örnekleri incelediğinde 2018 yılı Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nde Osmanlı'da ilk çocuk dergisi Sıtkı Efendi'nin yayınladığı Mümeyyiz adlı çocuk dergisi 1869'da yayımlandığı belirtilmiştir. Dönemde yayınlanan dergiler toplumun ekonomik, siyasi ve kültürel konularını sorunlarıyla ele alarak yazılara aktarım gerçekleştirmiştir. Çocuklardan beklenen davranış ve tutumlara yönelik aktarımlar yapıldığı görülmüştür. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte ilkokulun zorunlu hale gelmesiyle eğitime katkı sağlamak amacıyla karikatür ve fıkra gibi eğlenceli yazılara ağırlık verilerek okumaya teşvik sağlanmıştır. Kültürel aktarımı da sağlayan aylık dergiler eğitim bilgilerinin yanı sıra dini ve milli bayramlarla birlikte özel gün ve haftalar konularını da işleyerek çocukların günümüzde birçok kullanıcı tarafından yoğun talep gördüğü bilinmektedir. Çocuğun sözel zekâya mı yoksa sayısal zekâya mı sahip olduğu bulunduğu fiziki ortamdan bireysel veya grup çalışmalarına kadar ilgi alanlarına yönelik tespit edilmektedir.

Cumhuriyetin yeni kurulduğu dönemde çocuklara özellikle vatanseverlik konusunda ve tarih bilinci oluşturulmasının yanında çocuklara eğlenceli kâğıt kalem oyunları sunarak keşfetmeyi, pes etmeden oyunu tamamlaması dışında merak etmeyi, üretmeyi, kendine güven, iş bitiricilik gibi sosyal ve mesleki beceri özelliklerini geliştirmeye yönelik çalışmalar yapıldığı görülmüştür.

Zekâ oyunlarının eğitimdeki öneminin zaman içinde fark edilmesiyle birlikte zekâ oyunlarını eğitim-öğretimle ilişkilendiren çeşitli çalışmalar ortaya konmuştur. Ülkemizde de zekâ oyunlarının eğitim-öğretimdeki yeri ve önemi üzerine çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar haricinde günümüzde sürekli olarak bu alanda yapılan çalışmaların sayısı artma eğilimindedir. Türkiye'de zekâ oyunları ile ilgili olarak lisansüstü düzeyde yapılan çalışmalar incelendiğinde ise her bir çalışmanın akıl ve zekâ oyunlarını farklı boyutlarda ele aldığı görülmüştür. Farklı çalışma gruplarıyla farklı metot ve yöntemler içeren birbirinden bağımsız çalışmalar yapılmıştır (Özdevecioğlu, 2021, 20).

Türkiye’de günümüzde akıl oyunlarının en çok tercih edilme sebebi özellikle son yıllarda ekran bağımlılığından uzak tutulması, özgüven, kendini ifade edebilme becerisi ve akademik başarısına katkı sağlaması amacıyla öncelik verilmektedir.

Dünya Zekâ Oyunları Federasyonu’nun (World Puzzle Federation) Türkiye temsilcisi olan Türk Beyin Takımı, Türk Zekâ Vakfı, Tüm Akıl ve Zekâ Oyunları Federasyonu ve benzeri kuruluşlar bu alanda ilk olarak akla gelen sivil toplum kuruluşlarıdır. Bu kuruluşlar Millî Eğitim Bakanlığı’nın ilgili birimleri ile protokoller imzalayarak iş birliği içerisinde çeşitli faaliyetler yürütmektedirler. Bu kapsamda gerçekleştirilen kongre, konferans ve seminerler, öğretmen eğitimleri, yeni eğitim programlarının geliştirilmesi, ilgili konulardaki kitap-dergi yayınları, akıl ve zekâ oyunları tasarımları, ulusal akıl ve zekâ oyunları turnuva ve yarışmaları, öğrencilerin zekâ potansiyellerinin zihinsel becerilere dönüşmesine yardımcı olmaktadır (Kul, 2021, 212).

2.1.6 Engelli çocuklarda zekâ eğitimi

Öğrencilerin okula gelme isteğini arttırmak aileyle iş birliği sağlamak kazanımların kalıcı hale gelmesinde öncelikli çalışma oyun olmalıdır. Okul ile olan bağına daha da kuvvetlendirmek güçlendirmek gerekmektedir. Öğrencinin kapasitesine uygun görev ve sorumluluk verilmesi sağlanarak okuldaki aktif katılımı sağlanmalıdır. El becerileri geliştirecek etkinlikler sağlanarak kutu oyunlarının çocuklara uygun seçilmesi önem arz etmektedir. Özel eğitim öğrencilerinin birebir derslerinde ilgi alanlarına yönelik zekâ oyunları ile eğlenceli öğrenme yolu tercih edilmeli ve okula gelmesi için ilgisine yönelik öğrenci teşvik edilmelidir.

Okul bahçesi çocukların sosyal çevreye uyum sağlaması için tasarlanmalıdır. Günün çoğunu evde geçiren öğrenciler için çocuk parkı yapılması ile ilgili gerekli projeler geliştirilmeli ve fiziksel aktivitelerine ve gelişimlerine katkı sağlayacak nitelikte bahçe oyunları ile tasarlanmalıdır. İnce motor becerileri için çocukların yaşına ve becerilerine uygun oyun aletleri özel eğitim ve çocuk gelişimi öğretmenleri dahilinde kullanılmalıdır. Öğretmen ve çocuk ilişkisi arasında oluşan sevgi bağı ile çocuk her türlü aktiviteye sevecekle katılım sağlamaktadır. Doğan’a (2019, 75) göre; ilişkinin dili sevgi dili olunca çocuk hemen anlar. Nasıl anladığını bilmez, ama anlar, içi bilir ve o ilişki içinde gelişmeye başlar. Çocuğun akli gelişir ve duyguları gelişir.

Ailelerle görüşme sağlandığında okula aktif devam etmeyen öğrencilerin toplumdaki uyum sorunlarının düzelmesinin aksine kendini ailesi dışındaki çevreden soyutladığını değerlendirmek mümkündür. Bu sebeple akranlarıyla birlikte eğitim alması yanında çocuk için önem arz eden oyunun önemini okul ortamında var olan dünya düzenine uyum sağlaması adına önem arz etmektedir.

Teknolojiyi faydalı özelliklerini akıllı tahta veya projeksiyon gibi araçlar kullanılarak gelişim gösterecek faaliyetlerde eğitici oyun türevi olan videolar kullanılarak okulu daha renkli hale getirildiği gözlenmektedir.

Konuşma terapisti ve dil terapisti öğretmenlerinin okulda kazanım sağladığı görülmektedir. Müzik dersi öğretmeni ve beden eğitimi öğretmeni dersi öğretmenleri ayrı olması bulunan okul ortamını renklendirmekte ve çocukların daha sosyal uyum içerisinde kazanım sağladığı görülmektedir.

Dil terapisi eğitimini düzenli olarak ders alan öğrencilerin kendini daha iyi ifade edebildiği konuşma becerilerini arttırdığı görülmektedir.

Ergoterapi eğitimleri özel alanların yanı sıra devlet okullarında da tüm öğrencilerin ulaşabileceği bir eğitim sistemi olmalıdır. Özellikle öğrencilerin duyu, dokunma ve komut problemlerine yönelik çalışmaları kısa sürede öğrencilerin gelişimlerine olumlu yanıt vermektedir.

Ergoterapi eğitimi ile öğrenci kişisel gelişimindeki vücut farkındalığı, duyu gelişimi, dokunma ve kendi başına yaşam becerilerini geliştirme üzerine öğrencinin önemli adımlar atmasını sağlamaktadır.

Güven insanlık için büyük önem taşımaktadır. Her birey olduğu gibi öğrenci de kendini güvenli bir yerde hissetmek ister. Güven duyduğu ortamda, öğrendiği oyunlarla kazanma hissiyle kendine güven duygusu gelmektedir. Başarma duygusuyla daha huzurlu olacağı için eğitime ve öğrenmeye hazır hale geldiğinde eğitimciye güven duyarak teslim olacaktır. Öğrencinin kaygı problemini ortadan kaldırmak en önemli engeli aşmış olmak anlamına gelmektedir.

2.1.7 Teknoloji ve çocuk

Çocukların teknoloji kullanımında bilinçli bilgi tüketiminde olması çocuğun gelişimi için önem arz etmektedir. Çocuğun gelecekte faydalanacağı gelişim olanaklarının birçok ülkenin dil bilgisine sahip olma gibi nimetlerin uyum sürecini hızlandıracağı

değerlendirilmektedir. Diğer yandan çocuğun yalnız vakit geçirerek kendini çevresinden soyutlaması, teknoloji kullanımıyla beraber yüz yüze iletişimde uzak kalması, bilgisayar, tablet ve telefon kullanımı sebebiyle oluşan ekran bağımlılığı. Toplumda uyum sürecini zorladığı görülmekte ve arkadaş edinme, oyun oynama gibi davranışların yok olması dışında ailesiyle olan ilişkisi de iletişim bakımından zayıflık göstermesi anti sosyal davranışlar sergilemesi beklenmektedir.

Asosyal davranışı tercih eden çocuk çevresiyle uyum problemi yaşaması dışında kültürel kopukluklar yaşayarak topluma fayda sağlayacak öğrenme becerilerinden mahrum kalmaktadır. Özellikle ergenlik döneminde gelişimiyle birlikte tamamlanması gereken karar verme becerileri ve problem çözme yeteneği sosyal iletişimin yoğunluğuna bağlı olarak karşılaştığı problemlerle başa çıkabilme tecrübesi anlamında önem arz etmektedir. Teknolojinin kullanımı verimli kullanıldığı ölçüde fayda sağlamaktadır. Aksi taktirde çocuğa yanlış kullanımıyla birlikte çocuğu yalnızlaştırarak yetişkinlik dönemine hazırlanma konusunda olumsuz yönde etki edeceğini söylemek mümkündür.

2.1.8 Mesleki seçim

Meslek seçimi, toplumda yer alan bireylerin geçimlerini sağlamak amacıyla beden gücü veya beyin gücü olarak tercih edilen mesleklerin insan yaşamını sürdürmeleri bakımından önem arz etmektedir. Birey hayata bakış açısıyla kişisel tercihleri doğrultusunda meslek gruplarına yönelmektedir. Yaşamını sürdürdüğü toplumda kendini yetenekli gördüğü veya dert edindiği konuyu ele alarak çözüm üretmeye yönelik o konuya uzlaşma sağlamaya çalışmaktadır. Bu açıdan çocuğun öğrencilik döneminde kişisel özelliklerine ve yeteneklerine bağlı olarak meslek seçimini tercih etmesinde kendini keşfetmesi sağlanmalı ve topluma yararlı bir birey olarak yaşamını tamamlamasına yol gösterici olarak rehber olunmalıdır.

Çocuk ve gençlik döneminde yaşanan tecrübeler, hayal kırıklıklarına, başarılarla ve kriz anlarına maruz kalan çocuk ne istediğini bilen bir yetişkin haline geldiğinde karar verme becerisini doğru adımda kullanmış olmaktadır. Elde edilen bu doğru adım çocuğun ileride hangi mesleği yapmak istemediği veya yapmak istediği olgusunun alt yapısını oluşturmaktadır. Sağlıklı verilen karar doğrultusunda birey topluma faydalı bir meslek sahibi unvanını almış olur.

2.1.9 Meslek grupları ve sosyalizm

Durkheim'ın toplumsal reform önerisi, teorik olarak meslek seçimlerinin toplum yapısına bağlı olarak çevreye bağlı etkileşim tercihlerin arka planını oluşturmaktadır. Meslek seçimlerinin birçoğunda profesyonel grupların toplumsal iş bölümüne bağlı olarak devletin ihtiyaç alanına göre tercih edilmesi görülmektedir.

Mesleki farklılaşma modern toplumun hâkim özelliği olduğu için, mesleki grubu bir birim olarak almak ve bireysel çıkarlarının sınırsızca büyümesini disiplin altına almaya yarayacak şekilde onu üyeleri üzerinde bir etik denetimle donatmak mantıklıdır. Bu grupların düzenleyici yasaları zorunlu olarak mesleğe göre değişecektir (Parsons, 2022, 12-13).

Meslek seçimi özgürlüğü toplumun bireysel yaklaşımlarına yönelik etik kurallar çerçevesine bağlı olarak belirlendiği görülmektedir. Toplumda birbirini etkileyen meslek gruplarının daha çok tercih edildiği görülmektedir.

2.1.10 Meslek Seçiminin Teorisi

Meslek seçiminin teorisi, bireylerin belirli bir mesleği seçme sürecini ve bu süreçte etkili olan faktörleri anlamaya yönelik kuramsal yaklaşımları ifade etmektedir. Bu teoriler, bireylerin meslek seçiminde hangi faktörleri göz önünde bulundurduklarını, nasıl kararlar verdiklerini ve meslek seçimlerinin arkasındaki süreçleri açıklamaya çalışmaktadır. Meslek seçimlerini teorik olarak incelendiğinde;

Holland Meslek Kişilik Tipi Teorisi: Bireylerin kişilik özellikleriyle meslek kategorileri arasındaki uyumu incelemektedir. Altı temel meslek tipi belirlenen teoride gerçekçilik, araştırmacılık, sanatçılık, toplulukçuluk, girişimcilik ve iyi niyetlilik kavramlarının bireylerin bu kişilik tiplerine ne kadar uyduğunu meslek tercihleri etkilemektedir.

Super Gelişimsel Meslek Teorisi: Bireylerin meslek seçimlerindeki tercih yaşam boyu süren gelişim süreci olarak ele alınmaktadır. Bireyler, çocukluk döneminden yaşlılık dönemine kadar olan süreçte farklı meslek aşamalarından geçmekte ve meslek tercihlerini etkileyen faktörlerle şekillenmektedir.

Parsons Meslek Gelişimi Teorisi: Bireylerin meslek seçimi yaparken dikkate almaları gereken; yetenek, ilgi alanları ve meslek gereksinimine bağlı yapılan gelen durumu kapsamaktadır.

Krumboltz'un Etkileşimci Meslek Gelişim Teorisi: Bireylerin, Meslek Seçimi sürecini çevresel faktörler, genetik miras, şans ve öğrenilmiş beceriler etrafında şekillenen bir etkileşim olarak açıklamaktadır. Bu teoriye göre, bireylerin deneyimlerinden öğrenmeleri ve bu deneyimlere göre meslek tercihleri geliştirmeleri önem arz etmektedir.

Ginzberg, Ginsburg ve Axelrad Meslek Gelişimi Teorisi: Bireylerin meslek seçimlerini inceleyen evrelerden oluşması yanı sıra çocukluk, ergenlik, genç yetişkinlik ve olgunluk süreçleri tercihleri belirleyen aşamaları yansıtmaktadır. Birey, meslek tercihlerini geçmiş olduğu evreler sürecinde etki durumuna göre belirlemektedir.

Meslek seçimi teorileri, tercih sürecini anlamak ve bireylerin bu süreçte nasıl kararlar aldıklarını açıklamak amacıyla kullanılmaktadır. Her birey farklılık gösterdiği için meslek seçimlerinde birden fazla faktörden etkilenmek mümkündür. Eğilim ve etkileşim açısından teoriler belirli başlıklar altında konulara yön vermektedir. Bireyler meslek seçimlerinde kişisel, sosyal, kültürel ve çevresel faktörlerin karmaşık bir etkileşimi sonucunda ortaya çıkmaktadır. (Yeşilyaprak, 1995, ss. 43-47)

2.2 Oyunun Tanımı ve Unsurları

Evrensel tanımı bulunmamakla birlikte oyunun tanımını bir veya birden fazla bireyle birlikte belli kurallar çerçevesinde boş zaman vakitlerinde uygulanan aktivitedir. Öğrenme veya eğlenme amacıyla yapılan bu etkinlik çerçevesinde zaman geçiren çocuk veya bireylere oyuncu ismi verilmektedir.

Akıl ve Zekâ Oyunları ile Beceri Öğretimi I" (Adalar, 2021) kitabında yer alan bir bölümde eğitimin 'education' ve eğlence 'entertainment' kelimelerinden türetilen ve eğitici eğlence anlamına gelen "edutainment" kavramı, 1990'ların başlarında kullanılmaya başlandığı ifade edilmiş, bu kavramda eğitim ile eğlence kavramlarının birleştirildiği şeklinde ifade edilmiştir. Çocuk oyun sayesinde korkmadan yenilikleri tecrübe eder, bu sayede kendini geliştirir; karmaşık durum ve olayları somutlaştırarak öğrenir ve çocuklar için yaşam şekli olan oyun, çocukların yaratıcılıklarını destekler (Marangoz, 2018, s. 613)

Öğrenme ortamlarında oyunlar eğitsel olarak kullanıldığı zaman kazanım daha faydalı hale gelmektedir. Oyun aracılığıyla öğrenmenin sağlanması uzun vadede

sürdürülebilir bir kazanım sağlarken aynı zamanda bilgiyi pekiştirmek ve kendini geliştirmek adına daha fazla zaman geçirmesi sağlanmaktadır. Oyunlar içsel motivasyonu arttırarak öğrenmeyi eğlenceli hale getirmektedir. Bir oyunda çeşitli özellikler bulunabilir, Bunlar; kurallar, kazanma-kaybetme, tek oyuncu-çok oyuncu, yarışma, puan, hayal gücü, araç-gereç, beceri ve şans vb. bu özellikleri bulunuyorsa, o etkinliği oyun olarak değerlendirmek mümkündür (Adalar, 2021, ss. 3).

Oyunun belirli kriterlerle değerlendirilebilmesi için bir etkinlikte yer almasını sağlayan 7 oyun unsuru bulunmaktadır.

- Hedef
- Kurallar
- Rekabet
- Zorlayıcılık
- Kurgu
- Güvenlik
- Eğlence

Her oyunun bir hedefi olduğu gibi oyuncular da bu hedefe ulaşmak için çaba göstermektedirler. Hedef oyuncunun ilgisini çekici kılacak şekilde olursa oyuncu motive olur ve istekli bir şekilde oyun içerisinde görev alır. Her oyun kendi kurallarına göre oynanır. Kurallar oyunun sınırını belirler ve oyuna bütünlük sağlar. Kurallar hedefe ulaşmak için oyuncuya yön vermektedir. Rekabet unsuru birçok şekilde olabilir. Oyuncunun zamanla rekabet içinde olması veya kendiyi ya da rakibiyle yarışması gibi birçok çeşit olarak karşı karşıya kalınmaktadır. Rekabet çeşidi oyuncunun ilgi alanına göre tercihine yön vermektedir.

Çocuklar oyun sırasında kendi düşüncelerinden farklı görüşlerin de olabileceğini görürler. Benmerkezci düşünceden uzaklaşarak başka insanların da farklı fikirlerine değer vermeyi ve onlara saygı duymayı, arkadaşlarıyla geçinmeyi, sosyal ortamlara uyum sağlamayı öğrenir. Ayrıca oyun sırasında kendi sırasını bekleme, arkadaşlarının haklarına saygı duyma, sorumluluk alma, doğru-yanlış, haklı-haksız gibi durumları öğrenir. Özellikle evcilik, hayal, taklit, meslek oyunları çocuğun sosyal gelişimine fayda sağlar. Yani çocuklar oyunlar sayesinde doğru bir şekilde iletişim kurmayı, başkaları ile paylaşmayı, iş birliği içinde çalışmayı ve arkadaşları

ile yardımlaşmayı kısaca sosyal hayatta nasıl davranacağını öğrenir ve etik değerleri edinir. (Erduran ve Yılmaz, 2019)

Bireysel oyunlar ve grup oyunlarını tercih etmesi de buna örnek olarak gösterilebilir. Zorlayıcılık unsurunda birey kapasitesine bağlı olarak zorlayıcılık derecesini tercih etmektedir. Oyunlar belirli kurgular çerçevesine dayanılarak hazırlanmaktadır. Yetişkin grubu oyuncuları gerçekçi kurguları tercih ederken, küçük yaş grubu olan çocuklar hayal gücü yüksek ürünleri tercih etmektedirler. Özellikle çocuklar oyun tercihlerini yaparken sokak oyunları ve okulda geçen oyunları tercih etmektedirler. Tercih edilen bu kurgular çocuklar üzerinde sosyal iletişim ve etkileşim ihtiyacını göstermektedir. Güvenlik açısından oyuncuya tehlike arz etmeyen ve gerçekte elde edemeyeceği bir mala sahip olma duygusunu güvenli bir şekilde hayal ürünü olarak sunmaktadır. Son unsur olarak değerlendirilen eğlence unsuru oyunun tercih edilmesinde ve öğrenme becerisini sağlamada önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.3 Erken Dönem Eğitimin Önemi

Çocukların doğumdan 6 yaşına kadar olan dönemde aldıkları eğitimi erken dönem eğitimi olarak kapsamaktadır. Bu dönemde çocukların bilişsel, duygusal, sosyal ve motor gelişimlerinin temelini oluşturan kritik dönemi oluşturmaktadır. Beyin gelişimiyle başlayan temel yetenekler en hızlı dönemi kapsamaktadır. İletişim becerilerini geliştirmeleri açısından dil gelişimi de önemli aşamalardan biridir. Sosyal becerileri öğrenmesi açısından 3 yaş itibarıyla okula başlayan çocuklarda etkileşim aracılığıyla grup içerisinde paylaşma, iş birliği yapma, empati kurma gibi sosyal becerilerin kazanılmasında, toplum içerisinde başarılı olmanın ilk adımlarını atmaktadır.

Çocukların duygusal ve zekâ gelişimi açısından stresle başa çıkma kendini ifade edebilme becerileri ve problem çözme becerileri açısından toplumla erken yaşta iletişim kurması gelecekteki yaşamlarına katkı sağlamaktadır. Çocukların erken yaş döneminde çevreleriyle ve toplumla etkileşim kurmaları, çocukların sağlıklı, mutlu ve başarılı bireyler olarak yetişmelerine katkıda bulunmaktadır.

2.3.1 Oyun örnekleri

Oyun oynamak insanın doğasında geçmişten günümüze kadar süregelen bir ihtiyaçtır. Öğrenme aracı olarak kullanılmasının yanı sıra eğlenme ve boş zamanı kaliteli olarak geçirmek için de kullanılabilir. Çocuk sosyolojisi açısından incelendiğinde çocukların çevresiyle sosyal iletişim kurması hayatı deneyimlemesi olarak ifade etmek mümkündür. Eğitim anlamında oyun kalıcı kazanımlar sağlamaktadır. Kutu oyunları ve kâğıt kalem oyunları her yaş grubuna göre hitap etmektedir. Her yaş grubu bu oyunları rahatlıkla oynayabilmektedir. Aynı zamanda bu oyunlarla çocuklara ve yetişkinlere eğitsel oyunlar sunarak bilgi ve beceri aktarılmaya çalışılmıştır.

Alessi ve Trollip (2001)'e göre oyunları 6 başlık olarak tanımlamak mümkündür.

- Macera ve Rol Oynama
- İş Oyunları
- Masa Oyunları
- Savaş Oyunları
- Akıl ve Zekâ Oyunları ve Bulmacalar
- Kelime Oyunları

Çok karakterli macera ve rol oyunlarında belirli bir karakterin daha önce tecrübe edilen oyuncuların önerilerine yönelik seçim rolüne bürünerek oyuncular görevlerini tamamlamaktadırlar. İş oyunları daha çok yetişkinler tarafından tercih edilen şehir kurma, ticaret ağı oluşturma, lunapark inşa etme gibi yollarla oyun içinde daha fazla özellik alabilmek için teknolojik geliştirmelerle oyun içerisinde kazanılan bir çeşit ticaret oyunudur. Masa oyunları, bilgisayar çağına geçiş sağlanmadan önce tercih edilen ve bilgisayarın kullanımın yaygınlaşmasıyla birlikte en çok tercih edilen masaüstü oyunlardır. Savaş oyunları, genellikle birçok birimin yetiştirilip bunların hayal ürünü geliştirilerek, çağ atlatılarak daha da geliştirilen ve bunun sonucunda güçlenen birimlerle rakiplere saldırılan oyunlardır. Akıl ve zekâ oyunlarında oyuncunun verilen kurallar çerçevesinde problem çözmesi gerekmektedir. Okumaya, matematiksel hıza imkân sağlamaktadır. Hızlı düşünme becerisini kazandırarak rakibiyle gözlem yapma, bilgi toplama ve iş birliğinin önemini anlamasını sağlamaktadır. Kelime oyunlarında oyuncuya, bilgiyi öğrenme kolaylığı sağlarken aynı zamanda üretme ve analiz etme becerisi kazandırmaktadır. “Resfebe Gezegeni” isimli eğitim kitabında müfredata uygun ders konularıyla alakalı

konuların görsel bulmaca haline taşınması sayesinde çocukların öğrendikleri konular daha kalıcı hale getirerek sebep sonuç ilişkisi kurmasını sağlamaktadır. Ayrıca çocuk oyun sayesinde çevresini tanır, merak duygusunu giderir, mantık yürütür, seçimler yapar, sebep-sonuç bağı kurar, dikkatini toplamayı ve bir amaca yönelik çalışmayı öğrenir. (Baki, 2018, s. 5)

Eğitsel oyunlar incelendiğinde sosyolojik bağlamda boş zamanı verimli geçirme, empati yeteneği kazandırma, sosyal etkileşim halinde bulunma, motivasyon sağlama gibi duyuşsal kazanımların yanı sıra; problem çözme becerileri, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, bilişsel performans, uzamsal beceriler, kavram öğretimi ve akademik başarı gibi bilişsel alanla ilgili kazanımlar sağlandığı bilinmektedir.

Boş zamanlarını daha verimli geçirebilen öğrenciler kırsal kesimde bulunmaktadır. Birlikte kaliteli vakit geçirebilme ve üretme imkânı sağlanabilecek ortamlar bulunmaktadır.

Köy okullarında öğretmenlerin boş zamanlarını değerlendirebilecekleri etkenler okul dışında oldukça sınırlı olduğu için öğretmenler birbirleriyle daha çok etkileşim içerisine girmekte ve daha çok şeyi birbirleriyle ve öğrencileri ile paylaşabilmektedirler. Köy okullarında görevli öğretmenlerin materyal eksikliklerini, ulaşım sorununu, ısınma sorununu kendilerinin aşması gerektiği durumu, daha çok sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerin çocuklarının öğrenci profilini oluşturmaları vb. gibi merkez okullardaki öğretmenlere göre daha fazla sorunla karşılaşma potansiyelleri söz konusu olduğundan, öğretmenlerin birbirlerine bu noktalarda daha çok ihtiyacı olmaktadır. Her türlü olanağı merkez okullardaki gibi bulamamakta ve daha çok kendilerinden ödünler vermek durumunda kalabilmektedirler (Altay, 2019, 48-49).

2.3.2 Bilgisayar oyunları

Bilgisayar oyunlarında yer alan konu içerikleri günümüz teknolojinin gelişmesiyle birlikte çocuklara toplumdaki sosyal hayatlarına yakın hikâyeler sunarak çocukları kendine yönlendirdiği gözlenmektedir. Sosyal yaşantının ihtiyaç durumunu bilen yazılımcıların yarattıkları hikâye konuları çocukların günlük yaşantılarına benzerlik göstermesiyle doğru orantıda talep gördüğü anlaşılmaktadır. Bu duruma yönelik çocuk gelişimiyle ilgisi olmayan bireyler tarafından oyun konuları yönetilerek çocukların yaşına uygun olmayan içerikler sunulmaktadır. Özellikle ailesiyle sosyal

ortamlarda bulunmayan ve aile ilgisinden uzak çocukların bilgisayar oyunlarına daha yoğun ilgi gösterdiği bilinmektedir. Oyun içeriklerinde yer alan sanal arkadaşlıklar, seviye yükselme, başarı duygusunu yaşama, takdir edilme ve beğeni alma gibi hissedilen duygu ihtiyaçlarını karşılamak adına oyun içerisindeki bulunma sürecini aynı oranda arttırdığı görülmektedir. Sanal oyunlara ilgisi olan çocukların oyuna olan ilgisinden dolayı yabancı dil kelime öğrenme merakını arttırmaktadır.

Doğrudan öğretim, kelimeleri doğrudan oyunlar, bulmacalar gibi sınıf etkinlikleri aracılığıyla öğretmeyi amaçlar. Heyecan verici ve ilginç oyunlar, aktif katılım sağlayarak, özellikle kelime öğretiminde, ikinci ve yabancı dil öğretiminde etkili bir etkinlik olarak kullanılır. Bireylerin katılımıyla kolaylaşan ikinci dil öğretiminde, oyunların kullanımı dersi dikkat çekici olmasına katkıda bulunur ve öğrencilerin duygusal, zihinsel ve sosyal gelişimlerine yardımcı olur (Işık, 2016). Dilin önemli bir kısmının oyunlarda kullanılması gerektiğinden, oyun, çocuğun dil gelişimini destekler. Oyun oynarken çocuk rahatça konuşur, doğru cümleler kurar, sorular sorar, cevaplar alır ve yeni bilgiler edinir. Bu şekilde çocuğun kelime dağarcığı gelişir. Akçelik, 2021, s.528)

2.3.3 Teknoloji ve telefon kullanımı

Günümüzde yaşıntıyı kolaylaştıran teknoloji kullanımı, geçmiş nesillere bakıldığında çocukların ve gençlerin beceri geliştirme olanakları açısından kolaylık sağlamaktadır. Örneğin teknolojinin gelişmediği dönemlerde bir araştırma ödevi için kütüphaneye giden bir öğrenci arşivleme sistemini kavrayarak düzenin önemini keşfeder ve günlük hayatında da kullanarak yaşamını kolaylaştırabilir. Kütüphanede bulunan alfabetik sıralama sistemi, sessizlik, emanet olarak alınan kitabın iade edilmesi gibi sorumlulukların yerine getirilmesi ve kurallara uyum gösterilmesi toplum içerisinde bulunan düzene uyumun kolaylıklarını doğal olarak öğrenme fırsatı sunar. Bulduğumuz döneme bakıldığında okuldan verilen ödev ev ortamında araç çubuğuna sorularak bulunma kolaylığı çocukların araştırma ve keşfetme fırsatından bir nebze uzaklaştırdığı görülmektedir.

Beyin gelişiminin hızlı bir şekilde ilerlediği erken çocukluk döneminde, teknolojinin sunduğu kolaylık sebebiyle, problem çözme ve düşünme gücü geliştirmeye yönelik fırsatların kullanımının sınırlandığı görülmektedir. Örnek verecek olursak adres ulaşımı için harita kullanımı yerine GPS uygulamaları kolaylık sağlamaktadır. Bu tarz kullanımları birçok yaşam alanında örnek bulmak mümkündür. Çocukların bilişsel becerilerine ve duygusal gelişimlerine katkı sağlayacak problem çözme, planlama, organizasyon, iletişim ve sosyal iletişim becerileri gibi kazanım

imkanlarının kolay hale geldikçe yalnızlığa bürünerek çocukların iş birliğinden uzaklaştığını görmek mümkündür. Özellikle ergenlik döneminde gelişim gösteren becerilerde problem çözme durumlarında anne baba tarafından müdahale edilmesi son dönemlerde artış göstermektedir. Çocukların ergenlik dönemlerinde sorunlara karşı anne babalar tarafından müdahale edilmesi durumunda çocuğun bilişsel gelişimine olumsuz etki etmektedir. Bu sebeple çocuğun karşılaştığı bir problem karşısında müdahale etmeden ne yapılabilir sorusu yönlendirilerek çocuğun özgüven ve karar verme sürecini yönlendirmesini sağlamak gerekmektedir. Bu alanda tecrübe edinen çocuk yetişkin dünyasına adım atmadan önce meslek seçimindeki karar becerisine de aynı oranda olumlu yansımalar sunacaktır.

2.3.4 Oyunların Meslek Seçimlerine Etkisi

Oyunlar, bireylerin meslek seçimleri üzerinde çeşitli etkilerde bulunabilmektedir. Bu etkiler, oyunların bireylerin becerilerini geliştirmesinden, ilgi alanlarını belirlemesine kadar belirli basamaklarla etkilenmektedir. Becerilerin gelişimi, çocukların problem çözme, strateji geliştirme, hızlı düşünme gibi başarı adımlarında katkı sağlamaktadır. İlgi alanlarının belirlenmesiyle birlikte, oyunlar özellikle simülasyon oyunları veya meslek simülasyonları aracılığıyla belirli meslek alanlarına olan ilgilerini keşfetmelerine yardımcı olmaktadır. Ekip çalışması ve iletişim becerilerini çok oyunculu oyunlarla ekip ruhunu kavrayarak iletişimini kuvvetlendirebilmektedir.

Oyunlar, oyunculara yaratıcılık ve inovasyonu teşvik eden bir ortam sağlamaktadır. Sanatsal ve tasarım odaklı ya da teknoloji tabanlı bir meslek seçimine yönlendirme kazandırabilir. Özellikle strateji oyunları, çocukların karar verme yeteneklerini geliştirme noktasında en önemli etkeni oluşturmaktadır. Elde edilen bu beceriyle iş dünyasında liderlik ve yönetici pozisyonlarında artı kazanım sağlamaktadır. Stres yönetimi kazanımı, çocukların aynı zamanda öfke kontrolünü sağlayabilmesi açısından önem arz etmektedir. Rekabet ortamı oluşturan oyunlarda stresle başa çıkmanın yanı sıra zorluklarla mücadele etme yeteneği de çocuğun elde edeceği önemli kazanımlarında birini oluşturmaktadır. Çocuklar, meslek seçimlerini oyunlar aracılığıyla etkilerken, kişisel tercihleri ve deneyimlerine bağlı olarak çevresel faktörlerle netlik kazandırmış olurlar.

“Meslek Seçimi Kriterleri” olarak incelendiğinde meslek seçimi, bireyin kişisel tercihlerine, yeteneklerine, ilgi alanlarına ve hedeflerine dayanmaktadır. Meslek

seçimi için değerlendirilmesi gereken önemli kriterler arasında, ilgi ve tutku en önemli etkenlerden birini oluşturmaktadır. Bireyin ilgi duyduğu alanlar ve bireyi heyecanlandıran, istekli olduğu aktiviteler meslek seçimine yön vermektedir. Yetenek ve beceri olarak değerlendirildiğinde bireyin sahip olduğu doğal yetenekler, hakim olduğu beceriler ve bireyin kendini geliştirmek istediği alanlar etkenler arasında bulunmaktadır. Eğitim alınan alanla bağlantılı olarak seçilen meslek ilgili alanda gerekli eğitim ve niteliklere ulaşım sağlamaktadır. Maaş tutarının belirleyici olması, tercih edilen meslekle ilgili manevi doyumla birlikte maddi doyum açısından maaş olanakları ve sektördeki iş olanaklarının durumuna bağlı tercih edilmesi yönünde önemli bir faktörü oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra çalışma koşulları tercih olarak ofis ortamı ya da saha çalışması ortamında olmayı tercih etmesi durumuyla birlikte sabit saat veya vardiyalı sistemli saat düzeninin olması da seçim açısından önem arz etmektedir. Kariyer açısından tercih edilen mesleğin gelecekteki potansiyel durumuna bağlı gelişim göstermesi ve sürdürülebilirlik durumu ileriye dönük plan yapma açısından önemli bir faktördür. Tercih edilen mesleğin ileride seçim sonucu aile yaşamına uyumlu olması, çalışma saatlerindeki durumu aile düzeni açısından olumsuz faktör oluşturabilmektedir. Sosyal ve kültürel faktörler açısından incelediğinde, mesleğin toplumda nasıl karşılandığı konusunda statü durumunun değerlendirilmesi ve çevresel etkinin kabul durumu seçilen mesleğe anlam kazandırmaktadır. Tercih edilen mesleğin topluma olan olumlu etkisi ve sosyal sorumluluk projelerine katılım imkanının sunulması, için topluma katkısı kadar önem arz etmektedir. Mutlu bir kariyer planlaması yapan birey, meslek seçiminde uzun vadeli hedeflere uygunluk bakımından durumu belirleyerek söz konusu kriterleri göz önüne almaktadır.

Kariyer gelişimi çocukluk yıllarından itibaren şekillenmeye başlayan bir süreçtir. Bu nedenle çocukların kariyer gelişim sürecine yaşam boyu gelişim bakış açısı ile bakılması durumunda kariyer gelişiminde yaşanan sorunları saptama ve bu sorunları çözüme ulaştırmada sağlayacağı katkılar ile ruh sağlığına olumlu destek verileceği söylenebilir. Çocukların gelişim süreçlerinde mesleki anlamda örnek alacağı ve taklit edebileceği kariyere ilişkin rol modeller de çocukların bakış açılarına zenginlik katmaktadır. Bununla birlikte çocukları sözel olarak motive etmek ve duygu paylaşımında bulunarak güven vermek sosyal ve duygusal destek bakımından önemli görülmektedir. Kariyer gelişimini ve meslek seçimini açıklamaya yönelik birçok

kuram ve model önerilmiştir. Çocukların kariyer gelişimi söz konusu olduğunda özellikle gelişimsel yaklaşımların ön plana çıktığı söylenebilir. İlk olarak Ginzberg, Ginsburg, Axelrad ve Herma (1951), kariyer gelişimine ilişkin genç yetişkinlik dönemine kadar farklı yaş dönemleri için farklı kariyer gelişim görevleri tanımlanmıştır. Bu dönemler, fantezi dönemi (5-11 yaş), deneme dönemi (11-17 yaş) ve gerçekçi dönem (17-23 yaş) olarak isimlendirilmiştir. Sonrasında ise Super (1957; 1990) kariyer gelişiminin belirli bir yaş ile sınırlandırılmayacağını belirterek kariyerin durağan bir süreçten ziyade dinamik bir süreç olarak görülmesini sağlayarak kariyer sürecine farklı bir yön kazandırmıştır. Super kariyer gelişim sürecini büyüme dönemi (0-14 yaş), keşfetme dönemi (14-24 yaş), yerleşme dönemi (25-44 yaş), sürdürme dönemi (45-65 yaş) ve geri çekilme dönemi (65 ve sonrası) olmak üzere beş dönem halinde incelemiştir. (Bakır, 2021, 120-121)

2.3.5 Sosyal biliş ve yönetici işlevsellik

Yönetici işlevsellik, çocuğun yetişkinlik dönemine hazırlanması sürecinde problem çözme becerilerinin gelişmesi ve karşılaştığı durumlarda karar alma aşamalarındaki çoklu bilgilerin bir araya getirilerek elde edilen bilgilerin kullanma mantığı olarak tanımlanabilmektedir.

Yönetici işlevsellik bir insanın düşünme yapısının esnek ve uyumlu olmasına yardımcı olur. Bir planımızın olması harika bir şeydir ancak genellikle olaylar bir plana bağlı kalarak pek yürümez. Yönetici işlevsellik, olayların içindeki diğer kişileri de göz önünde bulundurarak kişinin beklenmedik durumlara uyum göstermesine, plan değiştirmesine ve yeni planlar yapmasına yardımcı olur. Hedefi çocuklarını üniversite yaşantısına ve yetişkinliğe hazır hale getirmek olan ebeveynleri düşündüğümüzde bu becerilerin ne kadar da önemli olduğunu görebilirsiniz (Sweetland ve Stolberg, 2021, ss. 132).

Üniversite öğrencileri değerlendirildiğinde dönemlik ödev konularından kişisel bakım sorumluluklarına kadar yalnız başına mücadele etmektedirler. Farklı kişilerle ortak oda paylaşımı gibi durumlara uyum becerileri ancak sosyal ortamlarda fazla vakit geçiren farklı deneyimler elde eden gençlerin daha kolay uyum sergiledikleri gözlenmektedir. Kutu oyunları yanında dart, bocce futbol, basketbol, voleybol gibi grup oyunlarının da sosyal uyum açısından tecrübe kazandırdığı ve insan ilişkilerinin daha iyi olduğu gözlenmektedir. Çocuğun karşı karşıya kaldığı rekabet durumu, oyuncunun özellikleri, rakibin hamlelerinin analizi bir bütün olarak tecrübeyle birlikte yetişkinlik dönemine hazırlık olarak ortaya çıkmaktadır.

Çocuk, oyun aracılığıyla verilen bilgi birikimini elde ettiği tecrübelerle birleştirerek çocuklara düşünmeyi öğretmeyi sunmakta ve yetişkinlik dönemi öncesi önemli bir karar olan meslek seçimine ilk adımını atmış olacaktır.

Araştırmalar gösteriyor ki yönetici işlevsellik için en iyi öğrenme süreci ortaokul ve yirmili yaşların başı arasındaki dönemdir. Beynin ön lopu yönetici işlevselliği kontrol eden en temel bölümdür. Bu bölüm beynin birkaç farklı noktasıyla bağlıdır ve etkileşim halindedir. Beynin pek çok bölümü çocukluk boyunca gelişirken, ön lop erken ergenlikte hızlı bir şekilde gelişir ve genç yetişkinlik döneminde devam eder.” (Sweetland ve Stolberg, 2021 ss. 135-136)

Bireyin eğitim düzeyiyle birlikte tercih ve istekleri de değişiklik göstermektedir. Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisi basamaklarında yer alan saygı, değer ve kendini gerçekleştirme olgusu önem kazanmaktadır. Çocukların kişisel gelişiminde ve ileriye dönük meslek seçimlerinde çalışma hayatında mutlu olmanın önemi artış göstermektedir. Çalışma hayatına yönelik tercihlerde karakteriyle meslek seçimindeki uyumun ölçüsüne bağlı olarak mutluluk aynı oranda belirginlik göstermektedir.

İnsanların kişilik tiplerinin belirlenip sınıflandırılması çalışmaları Hippocrates (M.Ö. 4.yy.) dönemine kadar uzanmaktadır. İnsanı daha iyi anlayabilme isteği ile başlayan bu çalışmalar daha sonra kişinin ve mesleklerin özelliklerinin karşılaştırılması çalışmalarını doğurmuştur (Yıldız, 2001, ss. 8).

Kişilik taramalarına yönelik çalışmalarda bilinçli yaklaşım sergilenerek çocukluktan yetişkinlik dönemine kadar doğru eğitimin yönlendirilmesiyle tamamlanmaktadır. Çalışma hayatının üçte ikisi insan ömrünü geçirerek tamamladığı için meslek seçimi büyük önem arz etmektedir. Zekâ oyunları ile yapılan atölye çalışmalarında çocuk problem çözme ve analitik düşünme becerilerini geliştirerek mutlu ve başarılı olduğu bir meslek tercih edilmesi mümkün olmaktadır. Bireylerin elde ettiği başarıları ile verimlilik tüm topluma fayda sağlamaktadır.

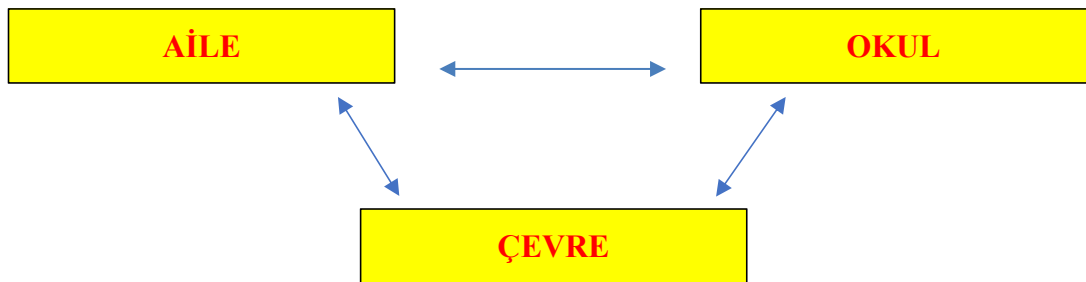
Kişilik özelliklerine bağlı olarak kendisine uygun meslek seçimiyle ekonomik ve sosyal çevrelerine de etki etmektedir.

Kendini tanıma aşamasından sonra meslek ile ilgili bilgiler önem kazanır. Bireyin ve toplumun o mesleğe atfettiği değer göz önünde bulundurulması gereken bir faktördür. Seçilecek olan mesleğin birey ve toplum için neleri çağrıştırdığı önemlidir. Çünkü birey o mesleği, icra etmeye başladığından itibaren o meslekte anılır olacaktır (Yıldız, 2001, ss. 9).

Anne ve babanın çocukla olan ilişkisi, çocuklukta yaşanan tecrübeler doğrultusunda kişilik gelişimine etki eden kazanımlarla orantılı olarak çocuğun meslek seçimine

yansıması açısından önem arz etmektedir. Çocukluk döneminde yaşanan deneyimler doğrultusunda bireyin gelecekteki meslek seçimi şekillenmektedir. Çocuk kişiliği oluşurken doğuştan aldığı genetik aktarımlarla beraber çevreden sosyal öğrenme aracılığıyla elde ettiği kazanımlarının birleşimi olarak her birey gibi birbirinden farklı kendine özgü bir karaktere sahip olmaktadır.

Her insanın mizacında, ciddi, sinirli, sert, yumuşak, şakacı, soğuk, sıcakkanlı gibi nitelik özellikleri farklılık gösterebilir. Bunun yanı sıra bireyin fiziksel ve zihinsel özelliklerine bağlı olarak çocuk karakter özelliklerini belirlediği gibi mesleki yeterliliklerini ve tercihlerini de şekillendirmektedir. Kişilik oluştuğunda, bireyin davranışlarına bağlı olarak karakter özelliklerine iyi karakterli veya kötü karakterli tanımlamasıyla ifade edilir. Toplumun kurallarına bağlı olarak oluşan davranış biçimleri doğrultusunda olumlu veya olumsuz kavramları ile kabul görülen davranışlar doğrultusunda ifade edilmektedir. Her toplumun kendi sosyal çevresi içinde bulunduğu değerler farklılık göstermektedir. Meslek gruplarına olan yaklaşımlar da yine toplumun değer verdiği saygı duyduğu kültüre bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Büyüklerinin yanında sigara içilmemesi veya misafir yanında uzanılmaması gerektiği ya da bayramlarda el öpülmesi ahlaki değer olarak bazı toplumlara örnek olarak gösterilebilmektedir. Aile, okul ve çevre üçgeni toplum değerlerinin oluşmasında en önemli üçgeni oluşturmaktadır. Bireyler, anne babadan gördüğü şekilde kendi kültürlerini çocuklarına aktarırken bir taraftan da çevre ve okulunda etkisiyle soydan gelen baği kültürleşme yoluyla çocukta oluşan karakter özelliğe ayrı bir kişilik oluşturmaktadır.

Şekil 2.1: Çevre, aile ve okul üçgeni

Toplumdaki çevrenin etkisiyle ve aldığı eğitimlerle gerçek benliğini bulan çocuk, kendisi için değerli olan duruma kara verdiğinde hayattan ne istediğini bilerek hareket edecek ve başarı ile mutluluğu beraberinde getirmiş olacaktır.

Sosyal olgular topluluğu ile şekillenen davranış biçimleri çocuğun kişisel ve fiziksel özelliklerine yön vererek zaman içerisinde çocuk toplumdaki statüsüne karar verir.

3. BULGULAR

3.1 Araştırma Bulguları

Araştırma, Bursa ili Yıldırım Halk Eğitim Merkezi'ne bağlı olarak Yıldırım Belediyesi Sosyal Proje kapsamında başlatılan öğrenci grubunu incelemektedir. Bu çalışma, okul öncesi, ilkokul ve ortaokul düzeylerinde Akıl ve Zekâ Oyunları Atölyesi olarak adlandırılan Kurs Modülü Öğretim Programı'nın, Gençlik ve Çocuk Merkezlerinde sunulan hizmetler ve veli-öğrenci görüşleri üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Bursa ilinin merkez ilçelerindeki çeşitli okullarda öğrencilerin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Bu merkezler, öğrencilerin sosyal iletişim becerilerini geliştirmelerine yardımcı olan ve çeşitli sosyal faaliyetlere katılan bilinçli bireylerin buluşma noktaları olarak hizmet vermektedir.

Zekâ Oyunları Dersi öğretmenleri, Usta Öğretici unvanıyla görev yapan öğretmenlerin yanı sıra Resim, Gitar, Saz, Ebru, Drama gibi ders öğretmenleriyle birlikte öğrencilerden oluşan bir grup tarafından yürütülmektedir. Araştırmaya katılan öğrenciler, farklı okullardan farklı yaş gruplarından örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Veri toplama aracı olarak "Veli Görüşme Formu," "Öğrenci Görüşme Formu" ve "Öğretmen Anket Formu" kullanılmıştır.

Okulda yapılan bireysel görüşmede velilere aşağıdaki sorular yöneltilmiştir. Demografik bilgileri aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Cevapları şu şekilde yanıtlanmıştır;

Çizelge 3.1. Katılımcı Demografik Bilgiler

Araştırma	İsim	Cinsiyeti	Eğitim	Yaşı	Mesleği	Gelir	Oyun	Çocuk
1.Katılımcı	İ.S.	Kadın	Lisans	31	Ev Hanımı	10000 TL üzeri	Mangala	1
2.Katılımcı	E.Ö.	Kadın	Lisans	39	Öğretmen	20000 TL üzeri	Dama	2
3.Katılımcı	H.G.	Kadın	Lise	32	M. Ressam	20000 TL üzeri	9 Taş	2
4.Katılımcı	M.V.	Erkek	İlkokul	40	S. Meslek	0 TL- 10000 TL	Pentago	3
5.Katılımcı	A.S.	Kadın	Lise	48	Muhasebe	20000 TL üzeri	Kelime	2
6.Katılımcı	Ş.Y.	Kadın	Lise	34	Güvenlik	0 TL- 10000 TL	Masa T.	2
7.Katılımcı	P.D.	Kadın	Lisans	37	Bankacı	20000 TL üzeri	Qbitz	2
8.Katılımcı	N.A.	Kadın	Lise	32	Aşçı	0 TL- 10000 TL	Küre	2
9.Katılımcı	E.A.	Kadın	Lisans	41	Öğretmen	20000 TL üzeri	Mangala	3
10.Katılımcı	E.K.	Erkek	Lise	68	Emekli	0 TL- 10000 TL	9 Taş	3

Demografik bilgileri cevaplayan katılımcılar incelediğinde yaş ortalamasının 40 olduğu görülmektedir. Ekonomik durumları genel olarak orta gelir düzeyi altında olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada ağırlıklı olarak ilkokul öğrenci grubu velileri çoğunluk olarak katılım sağlamıştır. Katılımcıların cinsiyeti çocuğu okula getirmeleri ve çocukların öz bakımlarına destek sağlama görevleri açısından çoğunluğu kadın grubundan oluşmaktadır. Tüm katılımcılar, çocuklarla ilgilenme görevlerine yardımcı olmak için, toplumun çoğunluğunda olduğu gibi çalışan kesim, emekli ve ev hanımı olarak yaşamlarını sürdürdüklerini belirtmektedir. Eğitim durumları ortalama yüksek düzeydedir. Katılımcılardan dört lisans, beş lise mezunu, bir ilkokul mezunu bireysel görüşmeye katılmıştır. Ortalama 2 çocuk sahibi olan anne ve babalar katılımcı olarak atölyelere talep olduğu tespit edilmiştir. Oyun tercihlerinde ailelerin genelde tek kişilik oyunlar yerine iki kişilik oyunlar tercih ettiği görülmüştür. Katılımcı her çocuk sahibi olan anne ve babanın yetişkin olmalarına rağmen oyun oynamayı tercih ettiği gözlemlenmiştir. Her yaş grubunda bireyin ilgi alanlarına göre oyunun tercih edildiği tespit edilmiştir.

3.2 Katılımcının Demografik Bilgileri

1. Katılımcı 31 yaşında ev hanımıdır. Tek çocuğu vardır. Aile geçimi baba tarafından karşılanmaktadır, asgari ücret üzeri maaşı vardır. Katılımcı hangi oyunu tercih edersiniz sorusuna Mangala oyunu cevabını vermiştir. (Mangala) İ.S.

2. Katılımcı 39 yaşında lisans mezunu öğretmendir. Aile geçimini eşiyle birlikte karşılamaktadır. 2 çocuk annesidir Katılımcı hangi oyunu tercih edersiniz sorusuna Dama oyunu cevabını vermiştir. (Dama) E.Ö.
3. Katılımcı 32 yaşında makine ressamıdır. Aile geçimini eşiyle birlikte iki meslek kazancıyla karşılamaktadır. 2 çocuk annesidir. Katılımcı hangi oyunu tercih edersiniz sorusuna 9 taş oyunu cevabını vermiştir (9 Taş) H.G.
4. Katılımcı 40 yaşında serbest meslek sahibidir. Asgari ücretle geçinmektedir. Babanın eğitim durumu lise mezunudur. 3 çocuk babasıdır. Katılımcı hangi oyunu tercih edersiniz sorusuna Pentago oyunu cevabını vermiştir (Pentago) M.V
5. Katılımcı 48 yaşında muhasebecidir. Aile geçimini iki maaşla karşılamaktadır. 2 çocuk annesidir. Annenin eğitim durumu lisedir. Katılımcı hangi oyunu tercih edersiniz sorusuna kelime oyunu cevabını vermiştir. (Kelime Oyunu) A.S
6. Katılımcı 34 yaşında güvenlik görevlisidir. Aile ihtiyaçlarını tek maaş asgari ücret kazancıyla karşılamaktadır. Anne lise mezunudur. 2 çocuk annesidir. Katılımcı hangi oyunu tercih edersiniz sorusuna Masa Tenisi oyunu cevabını vermiştir. (Masa Tenisi) Ş. Y.
7. Katılımcı 37 yaşında bankacıdır. Aile geçimini eşiyle birlikte karşılamaktadır. Anne lisans mezunu olarak görev almaktadır. 2 Çocuk annesidir. Katılımcı hangi oyunu tercih edersiniz sorusuna Qbitz oyunu cevabını vermiştir. (Qbitz Oyunu) P. D.
8. Katılımcı 32 yaşında aşçıdır. Aile geçimini eşinin emekli maaşı ve kendi geliriyle birlikte olan kazancıyla karşılamaktadır. Anne lise mezunudur. 2 çocuk annesidir. Katılımcı hangi oyunu tercih edersiniz sorusuna Küre oyunu cevabını vermiştir. (Küre Oyunu) N.A
9. Katılımcı 41 yaşında öğretmendir. Aile geçimini kendisinin ve eşinin maaşıyla karşılamaktadır. Anne lisans mezunudur. 3 çocuk annesidir. Katılımcı hangi oyunu tercih edersiniz sorusuna Mangala oyunu cevabını vermiştir. (Mangala) E.A
10. Katılımcı 68 yaşında emeklidir. Aile geçimini emekli maaşıyla karşılamaktadır. Baba lise mezunudur. 3 çocuk babasıdır. Katılımcı hangi oyunu tercih edersiniz sorusuna 9 Taş oyunu cevabını vermiştir. (9 Taş) E. K

Görüşme sorularında yer alan birinci “Çocuğunuzun zekâ oyunları atölyesinde ne tür kazanım sağladığını düşünüyorsunuz?” sorusuna katılımcılar şu yanıtları vermiştir.

1. Katılımcı: “Matematik dersine olan ilgisinin arttığını düşünüyorum.”
2. Katılımcı: “Özgüveninin arttığını düşünüyorum.”
3. Katılımcı: “Ders notlarının yükseldiğini düşünüyorum.”
4. Katılımcı: “Dikkat dağınıklığı sorununun düzeldiğini düşünüyorum.”
5. Katılımcı: “Derslerine faydalı olduğunu düşünüyorum.”
6. Katılımcı: “Derslerine olan ilgisi arttığını ve arkadaşlarıyla olan iletişim becerilerinin geliştiğini düşünüyorum.”
7. Katılımcı: “Özgüveninin arttığını düşünüyorum.”
8. Katılımcı: “Boş zamanlarını daha verimli geçirdiğini düşünüyorum.”
9. Katılımcı: “Dikkat dağınıklığında azalma olduğunu sınıf öğretmeniyle birlikte düşünüyoruz.”
10. Katılımcı: “Özgüveninin arttığını düşünüyorum.”

Bu yanıtlarda görüldüğü üzere, katılımcıların çoğunun öğrenme durumuna etkisi olarak olumlu dönüşler sağladığı anlaşılmaktadır. Başarı durumu genel olarak dikkat üzerinde değerlendirmek mümkündür. Çocuğun özgüven kazanmasıyla birlikte öğrenmeyi öğretmek adına çocuğa akademik katkı sağladığını söylemek mümkündür.

Öğretmenlerin bilinçli olması ve çocuğun özel yeteneği üzerine yönlendirme yaklaşımında bulunması durumu, çocuğun kazanımı ve akademik başarısındaki değişikliğin yaşam biçimine yansımaları, çalışma durumunda çocuğun eğitime başlama yaşına katkı sağlamasında önemli rol oynamakta olduğu görülmektedir. Erken yaşta verilen eğitimin başarının gelmesinde en büyük adımını oluşturmaktadır. Ağaç yaşken eğilir atasözü de kazanımların başlangıcı olduğunu göstermektedir.

Görüşme sorularında yer alan ikinci “Eğitime ilk kaç yaşında başladı?” sorusuna katılımcılar şu yanıtları vermiştir.

1. Katılımcı: “7 yaşında anaokuluna başladı.”
2. Katılımcı: “9 yaşında ilk Atölye Eğitimine Başladı.”
3. Katılımcı: “11 yaşında Anaokuluna başladı. 2 yıl devam etti.”
4. Katılımcı: “5 yaşında kreşte başladı”
5. Katılımcı: “4 yaşında anaokulunda başladı.”

6. Katılımcı: “9 yaşında başladı.”
7. Katılımcı: “10 yaşında gençlik ve çocuk aktivite merkezinde başladı.”
8. Katılımcı: “12 yaşında gençlik ve çocuk aktivite merkezinde başladı.”
9. Katılımcı: “10 yaşında gençlik ve çocuk aktivite merkezinde başladı.”
10. Katılımcı: “10 yaşında başladı.”

Verilen cevaplar değerlendirildiğinde ve öğrencilerin akademik ve bilişsel gelişim gözlemlendiğinde erken yaşta eğitime başlamanın ve sosyal ilişkilerin kuvvetlendiğini görmekteyiz. Buna bağlı olarak erken eğitimin önemini, akademik başarının öğrencilere okuldaki kazanımlarının sürdürülebilir olmasını sağlayarak öğrenme isteğinin eğitim sürecine yansıdığını vurgulamanın mümkün olduğunu görmekteyiz.

Çocuklara yönelik açılan aktivite merkezlerinde öğrenmenin dışında çocuk akran gruplarıyla bir arada vakit geçirme fırsatı bularak sosyal iletişim becerilerine de katkı sağlamaktadır. Yaş gruplarıyla farklı okullarda okuyan farklı kültürdeki çocuklarla iletişim kurulması sağlanarak kendini ifade etme becerilerine de katkı sağladığı görülmektedir.

Görüşme sorularında yer alan üçüncü “Çocuğunuzla birlikte ne sıklıkta oyun oynarsınız? Çocuğunuzun oynadığı oyunlara katılım sağlar mısınız?” sorusuna katılımcılar şu yanıtları vermiştir.

1. Katılımcı: “Haftada bir oyun oynarız. Genelde cuma akşamları oynarız. Daha çok oyuncaklarla oyun kurarız.”
2. Katılımcı: “Hafta sonları beraber Playstation oynarız.”
3. Katılımcı: “Birlikte sinemaya gideriz. Ayda bir kez.”
4. Katılımcı: “Kardeşiyle oynuyor.”
5. Katılımcı: “Beraber oynamayız.”
6. Katılımcı: “Hayvan Bitki kelime bulmacalı oyunu oynarız.”
7. Katılımcı: “Birlikte sudoku çözeriz. Bulmaca tamamlarız.”
8. Katılımcı: “Puzzle yaparız.”
9. Katılımcı: “Oyun oynamayız.”
10. Katılımcı: “Birlikte oynamayız.”

Katılımcıların cevaplarını incelendiğinde çocuk aktivite merkezi öğrencilerinin aileleriyle birlikte çok sık oyun oynamadıklarını söylemek mümkündür. Çocukların

daha çok bağımsız hareket ederek akran gruplarıyla oyun oynamayı tercih ettiği anlaşılmaktadır.

Ailelerin çocuklarıyla çok fazla sosyal aktivitede bulunmadığı günümüz çalışma koşullarına da bağlı olarak söylemek mümkündür. Sorulan bu soruda boş vakte sahip ailelerde çoğu zaman birlikte vakit geçirebildiği ve kardeş faktörü bulunan çocukların oyun arkadaşı ortamını evde sağlayabildiği görülmektedir. Bu durumdan kaynaklı kardeş veya akran gruplarıyla oyun ortamı sağlayıp birlikte vakit geçirme imkânı bulunmaktadır. Çocuklar ilgi duyduğu konulara ve hobilere doğru kendini yönlendirerek destek beklemektedirler.

Veli ve öğrenci görüşlerine bakıldığında, her iki grup da benzer konularda olumlu sonuçlar bildirmektedir. Veliler, çocuklarına yönelik özgüven kazandığını, çocuklarının daha analitik düşündüğünü ve karşılaştıkları sorunlara çözüm odaklı yaklaştıklarını gözlemlemektedirler. Öğrencilerin ise toplumla uyum becerilerinin, arkadaşlık kurma ve sosyal iletişim becerilerinin geliştiği ve öğrenme meraklarının arttığı gözlenmektedir. Ayrıca, çocukların oyunlar ve kağıt-kalem oyunları aracılığıyla gelecekteki meslek seçimlerine yönelik karar verme becerilerini geliştirebildikleri görülmektedir.

3.3 Odak Grup Görüşmesi

10 kişilik iki grup halinde yapılan görüşmede velilere yönelik sorulan sorularda velilerin ilk defa bu tarz çalışma ile karşılaşması anne ve babaların farklı bakış açılarıyla olumlu yönde tepki göstermesi durumunu oluşturmuştur. Katılımcı sayısı 9 anne ve 1 baba olmak üzere toplam 10 kişidir. Kadın bireylerin çoğunlukta olduğu bir veri oluşturulmuştur. Yapılan veli görüşmelerinde, velilerin çocuklarıyla birlikte yaşadığı deneyimlerini paylaştıklarında birlikte gelişen yaşam tarzındaki değişikliklerin aktarımında ilgi gözlenmiştir. Veliler, ilgili birer dinleyici konumunda merakla başarı hikayelerini ve duygularını birbirlerine aktarma konusunda paylaşma isteğini arttırdığı gözlenmektedir. Akademik başarı hayallerine ulaştırma arzusu ile anne ve babaların şu sorulara ilgiyle cevap verdiklerini söylemek mümkündür.

- Sosyal hayatınızda değişiklikler oldu mu?
- Eğitimde geç kaldığınızı düşünüyor musunuz?
- Çevrenizden çocuğunuzla ilgili olumlu dönüşler aldığınız oluyor mu?

- Okulun çocuğunuza faydası olduğunu düşünüyor musunuz?
- Çocuk atölye merkezine kuruma gönderiyor musunuz?
- Çocuğunuz kendi beceri ve yeteneklerinin normalin üzerinde olduğunun farkında mı?
- Veli olarak okuldan talepleriniz nelerdir?

Şeklinde sorular yöneltilerek sırayla görüşleri değerlendirilmiştir. Velilerin birbirlerini dinleme ihtiyaçlarının gözlemlendiği çalışmada fikir alışverişlerinde bulunulmuş ve faydalı paylaşımlarda birbirlerine aktarım sağlanmıştır. Ailelerin verdiği cevaplarda sosyal hayatta var olunması gerektiğinin önemi bir kez daha anlaşılmıştır. Toplumda faydalı bireyler yetiştirilmesindeki öneme yönelik yapılan bu çalışmada veliler kendilerini de sosyal anlamda iletişimin gerekliliğinin farkına varmaktadırlar. Odak Grup görüşmesiyle birlikte kendilerine ait ortak sorunların ve ortak hedeflerin olduğu gibi farklı hikayelerin de bilinci dışında eksi ve artı yönlerini de keşfetme imkânı bulunmuştur. Çevreden alınan tepkilere yönelik davranış biçimlerinde kendilerini sorgulayarak eğitimin ve sosyal iletişimin önemi ve hata sonucu oluşabilecek kazanımlar değerlendirilmiştir. Eğitimin faydasına yönelik değerlendirmeler yapılarak talepleri üzerine görüşme sağlanmıştır. Gençlik ve Çocuk Merkezi'ndeki kazanımları konusunda paylaşımlarda bulunulmuştur. Bilinçli aile olma yönünde çocuğun yetişkinlik dönemine ait kazanımlarına yönelik adımlar atılmıştır.

3.4 Verilerin Değerlendirilmesi

Katılımcıların verdiği cevaplar doğrultusunda öğrenciler değerlendirildiğinde sosyal hayata katılım sağlayan ve eğitim hayatına sosyal hayatla birlikte başlayan öğrencilerin gelişimlerini yaş gruplarına göre bir adım önde tamamladığı ve akranlarına akademik anlamda ileri basamakta olduğunu söylemek mümkündür. Öğrencinin başarı dereceleri de göz önünde alındığında çocuk gelişim programının çeşitlilik kazanmasının nedeni karşılaştıkları zorluklar karşısındaki çözüm önerilerinin farklı boyutlarda hazırlanması gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır. Akran gruplarından çok kişisel becerilerine ve gelişim gösterdikleri alanlar incelenerek çocukların değerlendirilmeleri alınmalı, çoklu iletişim ve problem çözme yeteneği sağlanarak gelişimlerdeki katkı yönlendirilmelidir.

Velilerle yapılan görüşmede ailelerin öğrenci kazanımlarındaki en büyük yansıma istekleri akademik başarıdaki yükselme oranı, öğrenme becerilerini kazanmaları ve kendi başına karar verme durumunda problem çözme yeteneğinin yetişkinliğe adım atma noktasında birey olarak yaşamlarını sürdürmelerinde kendilerini gerçekleştirme olarak ortaya çıkmaktadır.

Anne babalar, çocukların kendilerini ifade edebilmeleri noktasında atölye eğitimlerine ağırlık verilmesi yönünde talep sunmaktadırlar. Bunun yanı sıra aileler kendilerini geliştirmek için aile içi iletişim yöntemlerine yönelik bilgi talep etmektedirler. Sosyal devlet anlayışıyla çocuklar, evlerinde, sokaklarında, okullarında, atölye çalışmalarında birebir etkinlik akran gruplarıyla iletişim halinde olma arzusu, periyodik günlerde etkinlik düzenlenmesi ihtiyaçları olduğunu belirtmektedirler. Çocuklar okullarda düzenlenen kurslara, üretime yönelik eğitimlere, gençlik ve spor bakanlığının düzenlemiş olduğu gençlik merkezleri faaliyetlerine, hayat boyu öğrenme kapsamında açılan modüllere kış ve yaz döneminde etkinliklerde olma talebinde bulunmaktadır. Çocukların en mutlu oldukları en sevdiği an kazanma duygusundan çok akran gruplarıyla birlikte paylaşım halindeyken kurdukları iletişim olarak ortaya çıkmaktadır. Akran gruplarının onlara gülümsemeleri ve göz teması kurmaları toplumda insan ilişkilerinin öneminin bir ihtiyaç halinde olduğunun cevabı olarak anlamını yansıtmaktadır. İlkokul ve ortaokul çocuklarının akran grubu arasındaki sevgi bağı ortak verilen cevaplarla güçlü iletişimin önemini ortaya koymaktadır.

Sosyal hayatta aktif olan birey ve çocukların topluma uyum sağlaması ve toplumda sosyal becerilerin tecrübe edilip kazandırılması kabul görmesi açısından farkındalık oluşturma adına büyük önem taşımaktadır. Kazanımların meslek seçimlerine yansması için öncelik ebeveynlerle iletişim halinde kalarak iş birliği sağlanmalı ve çocukların yetenek ve isteklerine önem verilmelidir.

Çocuklar meslek seçimlerinde, genellikle tüm potansiyel meslek seçimlerini evrensel açıdan baktığında dünyadaki genç nüfusla birlikte aynı açıdan görüyor olabilmektedir. Evrenden seçilmiş temsil edici bir grup bireyi ifade etmektedir. Örneklem olarak belirli bir grup insanı veya belirli bir coğrafi bölgedeki bireyleri içermektedir.

3.5 Özel Eğitim Öğrencilerinin Eğitim Almadığı Durum Değerlendirmesi

2020-2021 Eğitim-Öğretim döneminde yaşanan pandemi kısıtlaması sebebiyle birçok vatandaş gibi özel eğitim öğrencileri de sokağa çıkma yasağı sebebiyle evlerinde vakit geçirmek durumunda kalmışlardır. Uzun süren bu zorlu süreçte velilerle yapılan görüşmelerde onlara şu soru yöneltilmiştir. Çocuklar neden evde durmamalı? Ailelerinden alınan cevaplar, çocuklarının eğitime ihtiyaçlarının olduğu, pek çok şeyi ancak ve sadece eğitimle başarabildikleri yönündeydi. Ailelerden alınan cevaplara bakıldığında çocuklarının eğitimde geri kalmış olmaları en genel sonuç olmasına rağmen ilave olarak şu sorunları da ifade etmişlerdir.

- Eğitimde geri kalma
- Kazanım becerilerinin unutulması
- Uyum bozukluğu
- Sosyal iletişimde gerileme
- İçine kapanma
- Agresif yapıya dönüşerek öfke kontrolü sorununun artış göstermesi
- Sosyal becerilerden uzaklaşma
- Beslenme alışkanlıklarının değişmesi
- Öz bakım becerilerini ve hijyen sağlığını önemsememe

Özellikle yemek öncesi ve sonrası el yıkama becerilerinin ev ortamında uzaklaşılan bir alışkanlık haline gelmesi gibi davranışların gözlemlendiği belirtilmektedir. Özel eğitim öğrencilerinin severek vakit geçirdiği ortamlardan biri çocuk parkı olarak ele alınmaktadır. Günümüzde özellikle çoğu özel eğitim kurumunda yer alan oyun park alanında özellikle salıncak ve tahterevalli en çok tercih ettikleri oyun aracıdır.

Çocukların okula dönüş sürecinde okulda kalma isteklerinde okulun oyun parkları önemli bir yer tutmaktadır. Arkadaşlarıyla birlikte oyunlar oynamak sıralarını beklemek ve sıra vermek gibi alışkanlıklar çocukların ayrıca sosyal iletişim ve topluma uyum sergilemekte oldukça önemli bir yer tutmaktadır.

Uzaktan eğitim sürecince öğrencilerin dikkat dağınıklığı sorunu olması ve engelli öğrencilerin birebir göz teması ile ders çalışma ihtiyacı sebebiyle, çevrimiçi yapılan eğitimde yeteri kadar verim alınamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Oyun çocuğun en ciddi işidir. Oyun, çocukların isteklerini veya sorunlarını tespit etmek için kullanılabilecek bir araçtır. Ayrıca oyun, çocukların kendilerini ifade etmelerini, yeni bilgiler öğrenmelerini ve kazanımlarını artırmalarını sağlar. Zekâ oyunları dersi, oyunlar aracılığıyla eğitime katkı sağlamayı mümkün kılar. Bu nedenle, etkinlik sınıflarının atölye kapsamında düzenlenmesi, özgür düşünce ve fikirlerin ortaya konulması açısından büyük önem taşır.

Bir öğrencinin en sevdiği ders neden boş derstir? Neden beden eğitimi dersleri öğrenciler için çok güzel geçer? Bu derslerde yeni oyunlar kurma becerileri ortaya çıkar. Çocuklar, ürettiklerini ve sosyal becerilerinin geliştiğini gördükçe, birlikte üretmenin ve oyunun daha eğlenceli hale geldiğini hissederler. 5 dakikalık bir teneffüs bile bir öğretmen için az gelebilir, ancak öğrenci gözüyle çok değerlidir. En basit ebelemece oyunu bile birbirleriyle iletişim ve temas kurmanın gerekliliğini gösterir.

Çocukların ilgi alanları ve hedefleri zaman içinde değişebilir. Bu nedenle, çocukların esnek olmalarına ve yeni fikirleri keşfetmelerine izin verilmesi gerekmektedir. Çocuklar, yeni döneme yani teknolojik çağa ayak uydurabilecek şekilde denge uyumu sağlanması noktasında desteklenmelidir. Çocuklar teknolojiden uzak tutulamayacağı gibi, teknolojiye farkındalık yaratan özgün bir yaklaşımla kişisel değerlerini yansıtmaları gerekmektedir. Meslek seçiminde değerlerin önemi anlatılarak çocukların sorgulamasını sağlamak önemli mühendislik becerisini ortaya çıkarmaktadır. Kimi öğrencinin ise matematik veya tarihsel becerisi ortaya çıkmaktadır. Bunların bir araya gelmesiyle birbirleriyle iletişim halindeyken bilgi alışverişi halinde kalarak birbirlerinden faydalanmalarını sağlamaktadır. Ekip ruhunu ve gücünü öğrenerek iş hayatında iş birliğinin önemi görülmektedir. “Akıl Zekâ Oyunları” “Robotik Kodlama”, “Satranç” gibi verilen eğitimlerin atölyelerde yaş gruplarına göre seviye ve branşlara göre planlama yapılarak program sağlanarak öğrencilerin öncelikle yaratıcılıklarını ortaya çıkartarak çocuğun üretkenliğini sorgulamasını sağlayarak çevresine olan bakış açısını geliştirmesi hedefler arasındadır. Çocuklar, düşünce yapılarını ve meraklarını sorgulayarak, fikirlerini ortaya koymaları üretime katkı sağlamaları açısından önem arz etmektedir. Konuşmalarına fırsat vererek düşünme becerilerini geliştirmek ve yaratıcılığını arttırmak hedeflenmektedir.

Çocuk, yaş gruplarına uygun materyallerin kullanılmasıyla kendine olan güven ve yeteneklerini ortaya çıkararak karar verme becerilerini doğru alanda kullanmalarını sağlayarak analitik düşünme becerisi kazandırmaktadır.

Çocukların hayal gücü ve yaratıcılık beceri imkanları sunularak çeşitli konular hakkında daha fazla bilgi edinmek için deneme fırsatlarına sahip olmalıdır. Uygun ortamlarda oyun deneyimleri geliştirilmelidir. Zamanında oynanmayan oyun kritik dönemi geçtiğinde çocuğun becerilerinin körelmesi noktasında telafisi zor bir yola girmesi demektir.

Akıl ve zekâ oyunları atölyesinde çocukların kendilerini keşfetmeye yönelik çalışmalar sunarak çocukları geleceğe hazırlıyoruz. Kutu oyunlarını keşfederek kendi alanında deneyimleyerek başarılı alanlarında ilerlemelerini sağlıyoruz. Her çocuğun başarılı olduğu ilgi alanı farklı olduğu için çeşitlilik önem arz etmektedir.

Aile ile oynanan oyunları yönlendirerek evde de ailesiyle olan iletişimini güçlendirerek ev ortamında da gelişimin desteklenmesi sağlanmaktadır.

“Kutu oyunları” ve “kâğıt kalem oyunları” ile paylaşımın kaybetme ve kazanma duygusunun her ikisinin de kazanım olduğunun farkındalığını ortaya koyduğumuzda her öğrencinin mevcut bilgi birikiminin bir adım öne taşındığı gözlemlenmektedir. Toplumu bilgilendirmek amacıyla yapılan söyleşi ve seminerler ile oyunun gücü ve önemi ön planda tutulmaktadır.

Çocukların akademik başarılarını doğrudan etkileyen zekâ oyunlarının özellikle önceki yıllarda yaşanan pandemi süreci sonunda daha ihtiyaç haline gelerek talebin arttığı görülmektedir. Özellikle kâğıt kalem oyunlarına yönelik hazırlanan çalışma kitapları ile öğrencilerin mantık soruları çözme becerileri ve sınav esnasında hızını kontrol edebilme yeteneğinin artış gösterdiği bilinmektedir. Çocukların kendilerini ifade edebilme seçeneği olarak el becerilerini kutu oyunları ile ortaya koyabilmektedirler. Strateji oyunu olarak bilinen “satranç” oyunu da yine oyunun kaybedeni olsa dahi elde edebildiği kazanımları görebilme yeteneğini ortaya koymaktadır. Kriz anında çözüm üretmeye çalışarak kontrol yeteneğini geliştirdiği gözlemlenmektedir. Eğlenerek öğrenmenin başka bir boyutu olarak ifade edilmektedir.

Lego oyunlarının, oyun sırasında sabırlı davranmayı gerektiren durumlarda, öfke kontrolü problemi sorunuyla karşı karşıya kalındığı durumlarda, sabretmeyi

gerektiren oyunların tamamlanması sağlanarak çocukların odaklanma ve dikkat gelişimi üzerinde olumlu bir etki yarattığı görüşmüştür. Kendi oyunlarını tasarlayarak birbirleriyle oluşturdukları iletişim ile sosyal becerilerine katkı sağlamanın yanında oyun tasarımı üretimi ile olan özgüven sayesinde kendilerini daha iyi ifade edebilmektedirler.

Akıl ve zekâ oyunlarının çocuklara olan katkısını, akademik başarısının yanı sıra karakter özelliklerine yansımaları olarak görebilmek mümkündür. Birbirlerini tanımayan çocuklar, aynı alanda yeteneklerini, iletişim becerilerini geliştirebilmeleri ve toplum ile uyum sağlayabilen kendini ifade edebilen sosyal iletişim sağlaması konusunda yardımcı olmaktadır. Sosyalleşme ihtiyacı olan bireylerin ve çocukların sosyal ortamlarda bulunarak akranlarıyla iletişim kurmayı geliştirdiği gözlemlenmektedir.

Zekâ gelişimine katkı sağlayan atölyelerin oyun yoluyla gerçek hayattaki problemlerin oyunlaştırılmış haliyle çocukları hayata hazırlamak olarak ifade etmek mümkündür.

Atölyeler öğrenmeyi eğlenceli hale getiren, çocukların zihnini açmasını sağlayan ve öğrenmeyi öğreten, sevdiren oyun alanlarıdır. Çocuklardaki yetenekleri ortaya çıkarmakla birlikte yetenekleri geliştirmenin yanı sıra kendini keşfetmesini de sağlamaktadır. İyi olduğu alanları kendinde görerek başarılı olduğu alana yönelmesini sağlar. Küçük yaşta kendini keşfeden çocuk ileriye dönük karar verme becerilerini geliştirerek meslek hayatına dair öngörülerde bulunmuş olmaktadır. Karar verme hızını artırarak kararsız fikri olmayan öğrencilerin kendinden emin ne istediğini aynı zamanda ne istemediğini bilen bireyler yetiştirmeye öncülük etmektedir. Düşünme becerilerini geliştirerek olasılıklar üzerinden ihtimalleri hesaplayabilen mantığını geliştirebilen yetişkinler yetiştirmeye topluma faydalı olabilecek bireylere alt yapı sunmaktadır.

Planlı ve programlı hareket etmeyi, yönergelere uymayı sağlayarak karakterleri üzerinde olumlu katkılar sağlamaktadır. Hayatlarına dair planlı hareket etme becerilerini kazandırarak yaşam kalitelerini arttırmaktadır. Olumlu katkılarının yanı sıra kötü alışkanlıklardan uzak tutarak olumsuz davranışlardan uzak tutarak etik kurallarına aykırı davranışların önüne geçmektedir. Zekâ oyunları ile vakit geçirmeyi seven çocukların ezberden uzak araştıran meraklı öğrenciler olarak karşılaşılmaktadır.

Bilgi ve becerilerini arttıran çocukların kendilerine güvenleri artmaktadır. Ne istediğini bilen doğru alanda meşgul olan çocuklar yetişmektedir. İlgilendiği alanda eksik olan yönlerini tespit ederek kendini geliştirmeyi hedeflemektedir. Dikkatini toplamaya yönelik konsantrasyonunu geliştiren çocuk akademik başarısı olan derslerine de katkı sağlamaktadır. Araştırma yeteneğini ortaya çıkaran sorgulamayı seven yaratıcı bireyler yetiştirilerek toplum için üreten öğrenciler yetiştirmeyi sağlamaktadır.

Eğitimle birlikte yeteneklerini geliştiren kazanımlara yönelik problem çözme becerileri ve analitik düşünme katkısı sağlayarak elde ettiği kazanımla ilgili neden sonuç ilişkisi becerisi kazandırmaktadır. Kazanımları maddeler halinde ifade edecek olursak;

3.6 Akıl ve Zekâ Oyunlarının Kazanımları

- Zihnin aktif halde çalışmasını sağlar.
- Plan ve program kazanımı çerçevesinde yaşam kalitesini artırır.
- Bakış açısını geliştirir.
- Kendini keşfetmeyi sağlar.
- Bunalım çeşidi hastalıklarından uzak tutar.
- Dikkati arttırarak konsantrasyonu yükseltir.
- Problem çözme becerilerini geliştirir.
- Kendini keşfederek yeteneklerini tanır.
- Araştırarak sorgulamayı öğrenir.
- Ezberci değil merak eden araştıran bir kişilik kazanır.
- Başarmanın yanı sıra kazanma ve kaybetme duygusunun kazanımlarını öğretir.
- Her oyunun kuralını öğrenerek, kuralların gereğine göre uymanın önemini verir.
- Sistematik düşünme becerisi kazandırır.
- Öfke kontrolünü sağlar.
- Boş zaman aktivitelerinin tercihinde eğlenerek öğrenmeye ağırlık verir.

Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından Yaygın Eğitim Kurs Programları aracılığıyla 3-7 yaş aralığına oyun odası kursları, 4 yaş gruplarıyla Okul Öncesi Akıl

ve Zekâ Oyunları Atölyesi, 6 yaş ve üzeri Akıl ve Zekâ Oyunları Atölyesi, Başlangıç Seviyesi, Orta Seviye ve İleri Seviye olmak üzere farklı modüllerde, belediyelerin sosyal belediyecilik kapsamında açılan mahalle konaklarında, Gençlik ve Çocuk Aktivite merkezlerinde çeşitli kurslar düzenlenmektedir.

Oyun ve Aktivite Merkezleri çocuğa ve çocukla ilgili olan her konuya yargısız, yansız, ölçülebilir ve oyunlaştırma bakış açısı ile katkıda bulunmayı amaç edinmektedir. Çocukların gelişim alanlarıyla oyunlara yönelik ilgileri ve çeşitliliği desteklenmektedir.

Zekâ, kavramlar ve algıları kullanarak soyut ya da somut nesneler arasındaki ilişkiyi kavrayabilme, soyut düşünme, akıl yürütme ve bu zihinsel işlemleri bir amaca yönelik olarak kullanabilme yetenekleri olarak adlandırılmaktadır. Einstein'a göre zekânın gerçek göstergesi bilgi değil, hayal gücüdür (Sargın, 2020, 1445). Akıl ve Zekâ Oyunları eğitimi çocukların ve ailelerin gerçek performanslarına ulaşmalarını sağlamak, mevcut performanslarını desteklemek ve artırmak; doyum, mutluluk ve başarıma hissini tatmayı hedefledikleri bu değişim süreçlerinde onlara bilimsel, duyuşsal ve gelişimsel temelli oyun ortamı sağlayarak çocukların gelişimini olumlu yönde etkilediği görülmekte ve çocuğu oyun alanında desteklemektedir. Akıl zekâ oyunları, kalem kağıt oyunları, ritim oyunları, duyu oyunları, gelişimi takip edilen oyun grupları ve hızlı okuma grupları ile etik kurallar dahil edilerek çocuk odaklı çalışmaların gelişiminin önemi ve öğrencinin akademik başarısına katkı sağladığı, eğitimi desteklediği ve çocuğa önem verildiği görülmektedir. 24 ay itibarıyla başlayan okul öncesi dönem çocuklarına yönelik oyun grupları yanı sıra ilkokul ve ortaokul öğrencilerine yönelik akıl zekâ oyunları atölye programları, turnuvalara yönelik kalem kağıt oyunları, matematik oyunları, hızlı ve dikkatli okuma beceri içerikleri, dikkat geliştirme programları ile hizmet verilerek çocuğun bilişsel gelişimine katkı sağlamaktadır.

Dikkat ve zekâ etkinlikleri düzenlenerek kâğıt kalem oyunlarına ilgi arttırılarak kitap sevgisi üzerine bir farkındalık oluşturulmaktadır. Türkiye Akıl ve Zekâ Oyunları Federasyonunun desteklediği "Oyuncu Beyinler" 1 ve 2 kitaplarında kitap sevgisinin yanı sıra sudoku oyunları ve türevlerinin çeşitliliğine dalarak farklı bir dünya içine dalmış olduklarını görmektedirler. (Özkan, 2021)

Atölyelerde grup çalışması ile kurulan oyunlarda oyun arkadaşı kimliği çocuğun gelişimi için oldukça önem arz etmektedir. Konsantrasyon ve hayal gücü gelişimini sağlayan grup oyunları aynı zamanda sosyal iletişim becerilerini de geliştirmektedir.

Anne Çocuk Atölyeleri oluşturularak gelişime ve aile ilişkilerine katkı sağlayan çalışmalarda ailelerin çocuk çocuklarıyla yaptığı sanat ve estetik algısını desteklenmesi sağlanabilir ve çocuğun ilgi alanlarına yönelik ipucu vererek yönlendirmeye ışık tutabilmektedir.

Oyun ve etkinlik merkezleri eğitim vermenin yanı sıra çocukların boş vakitlerini nasıl değerlendirebileceklerine yönelik katkı sağlamaktadır. Örneğin evde canı sıkılan çocuk boş vaktini televizyon, tablet, telefon veya bilgisayar oyunları ile vakit geçirmeyi tercih etmek yerine yeni bir oyun üretme veya hikâye oluşturmaya yönelik çalışmaları tercih etmektedir. Teknoloji oyunları göz sağlığının yanı sıra bedende boyun fıtığı, boyun düzleşmesi ve omurilik sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Ruh sağlığına da zarar veren oyun içerikleri yaş kriteri göz önüne alınmasına rağmen şiddet konuları yer almaktadır. Sürekli şiddet konusu ile oyun oynayan çocuk öfke kontrolü probleminin de beraberinde getirmektedir. Sosyal iletişim ve arkadaş gruplarından da uzaklaşarak yalnız kalmaya ve ruhsal problemlere yol açmaktadır.

Günümüzde devam eden pandemi süreci ile okullar da tatil edilerek Türkiye’de ve dünyada çocuklar evlere kapanmak zorunda kalmış, çevrimiçi eğitim ve çevrimiçi oyun gruplarıyla teknolojiyle fazla vakit geçirmek durumunda kalmışlardır. Bu durum olumsuz sonuçlar beraberini getirmektedir. Önümüzdeki günlerde görülecek bu olumsuz sonuçların giderilebilmesi için özellikle toplumun ihtiyaç duyacağı sosyal aktiviteler ve ortamlar artırılarak bu açığın kapatılması gerekmektedir. Sosyal hayatla bağ kuramayan çocukların sanal dünyayla bağ kurması olası ruhsal problemleri beraberinde getirerek sevgi ve güven duygusunu zedelemektedir. Gelecek için önemli olan çocukların sevgi ve güven ortamında sağlıklı bireyler yetiştirmek adına çocuk sosyolojisi üzerine önemli adımlar atmak gerekmektedir.

Çocuklarla geçirilecek kaliteli vakit dijital çağın tehlikelerinden uzak kalması için bir avantaj konumundadır. Spor aktiviteleri, ziyaretler ve seyahatler çocukların sanal dünya ile gerçek dünya arasındaki ayrımı çabuk kavramasını sağlayarak ilgi alanlarına da şekil vermektedir.

Çocukların yetiştirilmesinde yapılacak işlerde roller konusunda bazen denge kurulamayabiliyor. Bu durumlarda genelde anneye büyük rol düşebiliyor. Özellikle annelerin ev içerisinde görev ve sorumlulukları yanı sıra bir de çocuklarının tüm sorumlulukları yüklendiğinde sorunlar göz önüne çıkabilmektedir. Kadın, gün içerisinde yemek, bulaşık, temizlik, özbakım, hijyen, çamaşır gibi rutin çalışmaları yanı sıra evdeki uyku, sosyal çevre iletişimi, okul, ödev gibi çocuğun fiziksel ihtiyaçları dışında ruhsal ihtiyaçlarını da karşıladığı, topluma ve ailesine yararlı bireyler yetiştirmek adına sorumluluklar yerine getirmektedir. Gün geçtikte babaların telefona olan bağımlılıkları artarak çevresinde olan bitenleri duymadan yakın ama bir o kadar da uzak bir hayat sürdürebilmektedir. Bu durum ailedeki sorumluluklarda görev dağılımı konusunda olumsuz durum yaratmaktadır.

Kendini ifade edebilen, değerler eğitimi tamamlamış ahlaklı bireyler yetiştirebilmek adına örnek teşkil edebilecek çalışmalar yapılmalıdır. Çocukların ilgisini çekebilecek Sinema ve oyunlar tasarlanması gerekmektedir. Örnek verecek olursak küfretmeyen terbiyeli ve saygılı bir çocuk çoğunluğun kullandığı kötü ifadeleri kullanmadığı için sınıfta veya okulda akran zorbalığına maruz kalabilmektedir. Normal diye tabir edebilecek çocukların bir süre sonra bulunduğu ortama benzerlik göstermesi şu örneği akla getirmektedir. Genel olarak sınıflarda çalışkan çocuklar tembel çocukların yanına oturtulduğunda veya tam tersi yapılarak çalışkan öğrenciyi çalışkan ile tembel ve yaramaz öğrenci birlikte oturtulduğunda başarılı öğrencinin başarısız öğrencinin yanında başarısının düştüğü her dönem gözlemlenmiştir. Başarılı ve çaba gösteren öğrencinin de yine başarılı öğrencinin yanında başarısının arttığı bilinmektedir. Tecrübeli idareciler bunun bilinciyle okul kayıt dönemlerinde öğrencilerin okul puan sistemine göre sınıfları oluşturarak başarı ve ilgi alanlarına göre öğrencileri sınıflandırdığı görülmektedir. Bu yapılaşma hem öğrencinin hem de okulun akademik başarısını arttırmaktadır. Türkiye’de eğitim alanında başarıyı arttırmak adına öğrenmeyi oyun yoluyla sağlayacak birtakım kuruluşlara ihtiyaç duyulmuştur. Bunlar;

- ❖ “Türk Beyin Takımı” kâğıt kalem oyunlarına yönelik çeşitli kaynaklar hazırlayarak sunmakta ve “AZOT” olarak ifade edilen “Akıl ve Zekâ Oyunu Takımı” ekibi ile farklı kitapçıklar üretmektedirler.
- ❖ “TAZOF” olarak ta bilinen “Türkiye Akıl ve Zekâ Oyunu Federasyonu”nun Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü arasında Aralık 2021 tarihinde

imzalanan protokol kapsamında Halk Eğitim merkezlerinde öğretmen statüsündeki eğitimcilerin 1. derece ve 2. derece zekâ oyunları eğitimine başlangıç düzeyi 100 ve orta düzey 150 saatlik modüllerinde eğitim açabilmektedirler. 3. derece zekâ oyunları eğitimini tamamlayan eğitimcilerinin ise ileri düzeyde öğrencileri için 150 saatlik eğitim açabilmektedirler. Eğitimini tamamlayan eğitimcilerin yine bu belgelerle hakemlik yetkileri mevcut bulunmaktadır.

Çocukların kendine güvenen, ince düşünceli ve çalışkan bireyler yetiştirmek adına aile iş birliğiyle çocuklara düşünmeyi öğretmek problem çözme yeteneği kazandırma hedeflenmektedir. Gelişim döneminde her çocuk öğrenme isteği doğrultusunda yeni bilgi sahibi olmak istemektedir. Bir konuyla meşgul olmak ve keşfetmek isteği iş birliğinde çocuğun faydalı bilgiye yönlendirilmesi sosyal çevresiyle orantılı olarak ilerlemektedir.

Sosyal ve duygusal gelişiminde çocuğun problem çözme yeteneğinin beceri kazanmasına yönelik ilişkiler kurması sağlanarak yetişkinlik dönemine hazırlamak gerekmektedir. Akademik başarılarına katkı sağlamak amacıyla çocukların karşılarına çıkan akran sorunlarına yönelik problemlerden kurtulmaları için baş etme mücadelesi kazandırılmalıdır.

3.7 Spor Sosyolojisinde Kavramsal Çerçeve

Akıl sporu olarak değerlendirilen zekâ oyunlarını “Spor Sosyolojisi” açısından incelendiğinde; sporda toplumun ve kültürün, insanın doğasıyla savaşım sürecinde geliştirmiş olduğu becerilerin, toplumsal yaşama, serbest zaman sürecinde oyun yoluyla aktarımı şeklinde ifade etmek mümkündür. Oyun etkinliği olarak görülmekte olan spor, boş zaman etkinliği olarak ortaya çıkmış ve tarihin belirli dönemlerinde çeşitli spor aktivite programları düzenlenerek eğlenceli halde kültür aktarımı gerçekleşmiştir. Düzenlenen spor yarışmalarının dönemin ihtiyaç ve koşullarına bağlı olarak günümüzün en eski ve en önemli kurumlarından birisi olduğu görülmektedir. Toplumsal olgu üzerinden değerlendirildiğinde spor, toplumun birbirleriyle bağlantılı 4 farklı başlık altında bir bütün oluşturmaktadır. Başlıklara yansıyan spor kavramı;

* Örgüt,

*Yarışma,

*Toplumsal sistem,

*Toplumsal kurum

Olarak ortaya çıkabilen bir bütünlüğü ifade etmektedir. Spor toplum ilişkisinde sıkça rastlanılan işlevselci yaklaşıma göre, spor belli kurallara göre yapılan bir uğraşı olması nedeniyle insanlara kurallara uyma alışkanlığı kazandırmakta ve toplumun ortak değerlerinin yerleşmesi ve gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Spor toplumdaki bireylere kazanım sağlayan değerli bir kurumdur. Çatışmacı yaklaşıma göre, ırk, cinsiyet, sınıflar olarak ayrımcılığın olduğunu savunarak olumsuz değerlendirmektedir. Eleştirel yaklaşıma göre spor, var olan ideolojinin sürmesine katkıda bulunan mekanizmalardan biri olduğu görülmektedir. Adorno ve Horkheimer'a göre spor, sanayi toplumu için tipik bir uyum sağlama işlevini yüklenmiştir. Habermas ise sporun çoktan çalışma rasyonalizasyonunun bir sektörüne dönüştüğünü söylemektedir.

3.8 Spor ve Sosyalleşme

Bir kurum olarak spor, toplumsal hayatın içerisinde küçük yaşlardan itibaren çocukların hem kuralları öğrenmelerini hem de bu öğrenme esnasında fiziksel bilgi ve beceri kazanmalarını sağlamaktadır. Çocuklar spor aracılığıyla bir bütünün parçası olmayı, farklı kültürlerden gelen akranlarıyla birlikteliği ve mücadeleyi öğrenmektedirler. Burada rekabet; kurallara ve rakibe saygı, kazanma ve kaybetme ve belki de hepsinden daha önemlisi oynamayı, katılmayı deneyimlemektir. Bireyleri spora yöneltmede etkili olan sosyalleşme ajanları;

- ✓ Aile
- ✓ Arkadaşlar
- ✓ Okul
- ✓ Sosyal Çevre
- ✓ Medya

olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ajanlar, bazen tek başlarına bazen de bir araya gelmek suretiyle bireylerin spora katılımlarını olumlu veya olumsuz etkileyebilmektedirler. Çocukların fiziksel ve psikolojik gelişmelerinde büyük etkisi bulunan oyun ve ardından sportif faaliyetlerin, içselleştirilmesinde, aile bireylerinin yaklaşımları belirleyici olmaktadır. Sporla aktif bir birliktelik içerisinde bulunan

ailelerde dünyaya gelen çocukların aile bireylerinin yapmakta oldukları spor dalları ile çok erken yaşlardan itibaren tanışmaları ile söz konusu süreç başlamaktadır. Çocuğun spora katılmasında içinde bulunduğu sosyal çevrenin ve arkadaşlarının da etkisi bulunmaktadır. İçinde bulunduğu ortamdaki arkadaşlık ilişkileri ve arkadaşlarının herhangi bir spor dalı ile uğraşıyor olması, olumlu yönde bir yaklaşımın oluşmasına katkıda bulunmaktadır. Arkadaşlarından geride kalmak istemeyen ve onlarla bir arda bulunmak isteyen çocuklar, akranlarıyla birlikte hareket edebilmek amacıyla sportif etkinliklere katılmayı arzulayabilmektedirler. İçinde bulunduğumuz dönemde okul, sosyalleşme ajanları içerisinde çocukların spora olan katılımlarında yoğun bir etkide bulunabilme kapasitesine sahiptir. Okulda geçirilen sürenin uzunluğu kadar başta beden eğitim dersleri ve törenler olmak üzere öğretmenlerin öğrenciler üzerindeki etkileri de ön plandadır.

İnsan bir bütün olarak kabul edildiğinde, bütün gelişim alanlarının (hareket, zihin, sosyal, duygusal, ahlak, cinsel gelişim) birbirleriyle ilişkili olduğu düşünülmektedir (İnan, 2017, 25). Eğitimin amacı, çocukların akademik başarıları kazanmaları kadar sağlam bir karakter ve düzgün bir kişilik edinmelerinin de hayata geçirilmesidir. Spor kurallar çerçevesinde hayata geçirilen aktiviteler bütünü olarak öğrencilerin hem hayata hazırlanmasına hem de istenilen kişilikler olarak yetiştirilmesine yardımcı olmaktadır. Sporun geniş kitlelere buluşmasında aracılık rolünü üstlenen medya da sosyalleşme alanı olarak etkide bulunmaktadır. Sporcu şöhretlerin medya aracılığıyla daha yakından tanınması sonrasında sporun cazibesi ve yarattığı çekim de yükselmiştir. Özellikle büyük spor organizasyonları ve bu organizasyonlarda başarılar kazanan sporcular, medya aracılığıyla daha yakından takip edilmesi sağlanabilecek haberler aracılığıyla ön plana çıkarılmakta ve onlar üzerinden teşvik etkisi yaratılmaktadır.

3.9 Çocuk Sosyolojisinde Meslek Etiği

Meslek etiği, çocukların yetiştiği ortamlara bağlı olarak toplumdaki sosyal etkileşim sonucu yetişkinlerin sahip olduğu kültür ve ahlaki değerleri temel almaktadır. Çocukların öğrenim döneminde oyun aracılığıyla dürüstlük, saygı, empati, sorumluluk, adalet, iş birliği gibi arkadaşlık ilişkilerini gelecekteki seçimlerine entegre edebilmeleri açısından çocuklar bu alanda teşvik edilmektedir. Çocuklara sosyal sorumluluk duygusunu geliştirmeleri yönünde eğitimler proje kapsamında

okullarda öğretilmektedir. Çocuk eğitimi, çevresine yardımseverlik ve toplumsal sorumluluk değerinin oluşması meslek etiğinin alt yapısını oluşturmaktadır. Akademik başarısına katkı sağlanan çocuk küçük yaşta aynı zamanda toplumsal değerlerine uygun davranışların benimsenmesinde ve sürdürülebilirlik kazanmasında temel değerlerine ve ilkelerine bağlı kalmasını teşvik etmektedir.

Seçilen meslek, bireyin ömründe oldukça uzun bir zaman alacağından kişinin en önemli kararlarından biri olmak durumundadır. Her insan çok küçük yaşlardan itibaren basit düzeyde de olsa geleceği hakkında, seçeceği mesleği hakkında bazı kararlar alır, planlar yapar (Tuzcuoğlu, 1994, 265). Bilgi çağını yaşadığımız günümüzde seçilen bir meslek artık kişiyi emekliliğe götürmediği aşikârdır. Eskilerden olduğu gibi kişi aynı meslekle ve mesleki bilgi ve deneyimle hayatını sonuna kadar idame ettirememektedir. Ancak yine de meslek seçiminin kendisi bir deneyim ve bilgi olması bakımından bu kazanım günümüzde de önemini korumaktadır. Toplumsal ahlak ve toplumsal vicdan da zamanla toplumdan topluma değişmekle birlikte temel etik değerler varlığını korumaktadır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sosyal alanda meslek seçimine yönelik davranışların kazandırılmasında eğitimin sürekliliği ve kazanımları esas alınmalıdır. Öğrencilerin iyi davranış örnekleri alarak meslek gruplarını öğrenmesi toplum içinde başarılı ve mutlu bir statü elde edip sosyal çevreye aktif katılım sağlayarak çocuğun istediği doğrultuda tercihlerine yönelik etkili sonuçlar verdiği görülmektedir. Sosyal davranış biçimlerinin değişikliği ile akıl ve zekâ oyunları eğitimi alan öğrencilerin olumlu kazanımlarını uygulamalı oyunlarla kendini gerçekleştiren çocuklara davranış analizi sağlayarak öğrencileri daha üretken ve ne istediğini bilen kişiliğe sahip bireyler yetiştirmek mümkündür. Çözüm odaklı, problem çözme yeteneği gelişmiş, toplumda başarılı ve mutlu istediği statüye sahip, karar verme becerisi gelişmiş, kendini iyi ifade edebilen bilinçli bireyler topluma kazandırılmalıdır.

Toplumun ahlaki değerlerine uygun büyütilen çocukların kendilerine, aile bireylerine ve özellikle topluma büyük sosyal kazanım sağlayarak faydalı bireyler yetiştirmeye yönelik durumla karşılaşmaktadır. Sosyal ortamlarda iletişim halinde gelişen çocuk aynı zamanda anne babasıyla iletişimi kuvvetli bireyler yetişmesine basamak oluşturmaktadır. Birbirlerine saygılı bireyler, toplumun etik kurallarına uygun hareket ederek başarılı bir meslek sahibi olmanın yanı sıra hakkaniyet çerçevesinde mesleğini yerine getirmektedirler. Örnek verecek olursak banka müdürü olan mesleğini birincilikle kazanmış A kişisi eğer toplumun değerlerini benimsemeden ve kazanç odaklı bu mesleği tercih etmişse, bu kişi çalıştığı bankayı bile dolandırabilen liyakatsiz davranışlara başvurarak çevresine olumsuz örnek olabilmektedir.

Gençlik ve Spor Bakanlığı iş birliği ile özel ve devlet okullarına yönelik yetenek taraması yapılarak hareket edilmelidir. Çocuklar denetleyici unsur ile takip edilmeli ve gelişim çizelgelerine uygun olarak yetiştirilmeleri sağlanmalıdır. Eğitim sisteminde çocukların düşünce becerilerini geliştirebilecek dersler müfredata eklenmelidir. Bunula birlikte görgü ve nezaket kuralları olarak da bilinen adab-ı muaşeret bilgileri ders olarak eğitim döneminde bireylere öğretmek topluma

kazandırılmalıdır. Çocuklar, sevdikleri ilgi duydukları bir alanı, seslerini duyurabilecek, ne yapabileceklerini söyleyecek, yardımcı olabilecek bir yol göstericiye ihtiyaç duymaktadırlar. Hayatlarındaki büyüme ve değişimin çevrenin etkileşimiyle birlikte isteklerine yön verdiği bu yolculukta çocukların rehberlik edecek bir tabelaya ihtiyaç duyacaklarını söylemek mümkündür. Öğrencilerin aldığı eğitimle elde ettiği kazanımlarının meslek seçimlerine yansımadaki en önemli ihtiyaç eğitim ile gelen kendini tanıma ve düşünme becerilerini arasındaki ilişkinin özgüven ile tamamlanmasıdır.

Duygusal ihtiyaçlarını sağlıklı bir birey olarak karşılayabilen, topluma uygun davranışlarda kendini ifade edebilen, kendi ayakları üzerinde durabilen bir bireyin yetenekline uygun, işlevsel becerilere sahip mutlu olacağı bir meslek alanında yetiştirmeli ve yaşam süreci boyunca pozitif anlamda kazanımların süreklilik arz etmesi sağlanmalıdır.

Toplumdaki gelenek ve değer algılarını da farkındalık oluşturulmasıyla akıl oyunları eğitimi denilen çalışmaların seçmeli ders yerine zorunlu ders olarak verilmesi gerekmektedir. Bazı öğrencilerin yetenek taramasında kabiliyetlerini geliştirmeye elverişli olabilmesi için başarısızlık duygu ve davranışlarının ortadan kaldırılması veya oranını azaltılması gerekmektedir. Özellikle kendini keşfedemeyen bir öğrencinin kendini tanıması, çocuğun ilgi alanına yönlendirilmesi, yeteneklerinin bilincinde olması ve en önemlisi olan çocuğun dinlenilme ve öğrenme ihtiyacının karşılanması en önemli kazanımları oluşturmaktadır. Başkalarına saygı göstermeyi öğrenmesi gereken bir çocuğun önce saygı görmesi gerekmektedir. Okul ortamları ve oyun gruplarında en önemli kazanımlardan biri de akran gruplarının oyun gruplarıyla kazanma veya kaybetme durumunda duygularını kontrol etmeyi bilen sabrını yönetebilen öğrencilerin kazanımlarıdır. Bu tutum ve davranışlar çocuğun gelecekte meslek seçimlerine katkılarının yanı sıra sorumlu, topluma faydalı bir birey olarak yetişmesi beklenmektedir. Yaratıcı ve üretken davranışlara sahip olmayı, topluma saygılı olmayı, çevresinin ve kendisinin hakkını korumayı, paylaşmayı okulda ve sınıf ortamında akranlarıyla iletişim halinde bulunmayı öğrenmesi gerekmektedir. Sınıfta hiçbir aktiviteye katılmayan sosyal iletişim kuramayan içine kapanık çocukların da hayatına dokunmalıyız. Her çocuğun yeteneklerini keşfetmesini sağlamalıdır.

Öğretmenlerin önceliği öğrencilere eğitim vermenin yanı sıra öğrencilerin hayatına dokunmak çocukların topluma faydalı birer birey yetiştirmek adına gelecekte meslek seçimlerinde ve önemli karar verme becerilerinde katkı sağlamış olur. Çocuklarda oyunun önemi olduğu gibi oyun ile öğrenmenin ve sosyal etkileşimin arttırıcı faktörleri davranışlarına yansiyarak geliştirmek daha etkili olacaktır. Oyun şekli kullanılarak olumlu davranış kazanımlarını uzun vadede sağlamak mümkündür. Elde edilen kazanımlarda yine meslek seçimlerine yansiyarak birçok çocuğa dokunulmuş olacak ve meslek seçimlerine de kazanım sağlayacaktır.

Bazen hedeflerine ulaşamadıklarında yetişkinler toplumda uyumsuzluk içerisinde etrafına saldırmaktadırlar. Kendi istediği mesleği tercih edemeyen birey, hayatının ortalama yarısını mutsuz bir çalışma hayatında geçireceği için mesleğini yanlış tercih ettiği durumlarda karşı karşıya kalınan olumsuz tepkiler sosyal hayatta çevreye ve aileye de yansımaktadır. İletişime geçerek yaşanan olumsuz tepkiler öfke kontrolünü sağlayamayan sorunlu bireylerle karşı karşıya gelinmektedir.

Öğrenci, ders esnasında sosyal iletişim becerilerine sahip biri olduğunda kalabalık ortamda kendini ifade edebilir. Özellikle bu davranış durumlarında sınıf içerisinde her çocuğa elde ettirilecek kazanımlar çocuk sosyolojisi bağlamında beceri haline gelmektedir. Eğitsel bakış açısıyla incelendiğinde akademik başarının süreklilik arz etmesi düzenli çalışma ve iletişim halinde olmayla ilgilidir. Bu noktada yine ailelere de görev düştüğü görülmektedir. Öğrenilen bilgilerin davranış şekli haline gelebilmesi için ailelerinde çocukların tercihlerine ve yeteneklerine yönelik yansıyan kazanım sürecine dahil olmaları gerekmektedir.

Grup çalışmaları ve bireysel çalışmalar takım çalışmasını ve düşünce becerisini geliştirdiği gibi üretkenliği de beraberinde getirmektedir. Akranlarıyla sınıf içerisinde öğrencinin aktif yer alması davranışlarına yansımada konusunda oldukça etkili olabilmektedir. Grup olarak çalışmak oyunlar oynamak, ileri de meslek seçiminde kazanımlarda yönlendirme sağlamaktadır. Akıl oyunları denilen kavram akademik anlamda ileriye dönük kazanımlarda önemini göstermektedir. Gelişimleri farklılık gösteren öğrenciler bireysel oyunlarda yeteneklerine daha uygunluk göstererek yeteneklerini ortaya koymaktadır. Sosyal beceri kazanımları ise akran gruplarıyla ve sınıf arkadaşlarıyla paylaşımda bulunabileceği ortak hareket edebilecek sosyal faaliyetlerde bulunmakla mümkündür. Elde ettiği bu kazanımlarla çocuk takım

alışması mı yoksa masa başı tek başına çalışmada mı veya saha çalışmasında mı yetenekli olduğunu keşfetmiş olacaktır.

Yapılandırmanın, planlamanın, tutarlılığın ve davranış sonrası uyaranların önemi öğrenme ile gelişim gösteren çocuklarda beyin gelişimine katkı sağlamaktadır. Sosyal davranış becerilerinin kazanılması her çocuğun yaşam kalitesini ve geleceğinin inşasını taşımaktadır. Yaşam kalitesini arttırarak, ahlaklı, empati yeteneğı yüksek bireyler yetiştirerek, çevresine duyarlı yetişkinlerin sayısını arttırarak toplumdaki farkındalığı arttırmalıyız. Bilgili bireyler yanında bilinçli bireyler yetiştirmeliyiz. İlgili personel ve öğretmenleri sınavın yanı sıra mülakat yoluyla seçerek iş birliğı içerisinde çalışan bilinçli ekipler oluşturmalıyız. En önemli sorun olan edep ahlaki davranış, görgü kuralları, akıl oyunları, müzik, oyun, spor ve fiziki etkinlikler gibi dersleri zorunlu hale getirerek, çocukların yeteneklerini keşfetmesine olanak sağlayarak ders saatlerini çeşitlendirmek gerekmektedir. İnsan kaç yaşında olursa olsun arkadaş gruplarıyla birlikte oyuna, eğlenmeye ve eğlenerek öğrenmeye ihtiyaç duyulduğunu unutmamak gerekir.

2019-2023 yıllarını kapsayan On Birinci Kalkınma Planı'nda çocukların insani ve ahlaki değerlere sahip, bilinçli, iyi eğitilmiş, saygılı ve kendine güvenen fertler olarak yetiştirilmeleri hedeflenmektedir. Yaşam becerilerini yükseltmiş, özgüveni olan, insani ve milli değerlere sahip, bilgi toplumunun gerektirdiğı şekilde donanımlı, sosyal hayata aktif katılım sağlayan, yaşadığı topluma ve sorunlarına duyarlı, çözüm odaklı gençler yetiştirmeyi hedef edinmektedir. Eğitimle ilgili imkanların ve olanakların artırılması yönünde hedefler belirlenmiş, ayrıca eğitime ihtiyaç duyan tüm öğrencilerine yönelik sosyal devlet anlayışıyla hareket eden belediyeler ücretsiz olarak atölyeler, gençlik merkezleri kurarak imkân sağlamışlardır. Anket başvuru çalışmaları düzenleyerek bölge taramaları yapılarak ihtiyaç ve talep yönünde çalışmalar yapılması planlanmıştır. Günümüzde hedeflenen çalışmaların adım adım yansımalarını görebilmekteyiz. Materyal çeşitliliğı ve rehberlik hizmetlerinin yanı sıra her okulda kütüphane oluşumu, okullar ve ilçeler arası oyun müsabakaların, ülkede yer alan önemli bir adım olduğunu belirtmek gerekmektedir.

Elde edilen bulgularda ilgili olan anne babanın çocuğı derslerinde ve akademik başarılarında daha özverili ve sorumluluk sahibi olduğu görülmektedir. Huzurlu bir aile ortamında büyüyen çocuk özgüveni gelişmiş, karar verme becerileri güçlü olmaktadır. Özellikle baba sevgisi ve ilgisiyle büyüyen çocukların akademik

başarılarının daha ön planda olduğu görülmektedir. Toplumsal açıdan baba çocuk ilişkileri sağlam olan bireylerin hayata bir adım ileride başladığını söylemek mümkündür. Örnek vermek gerekirse, kız çocuğu olan bir babanın kızına öncelikle meslek sahibi edinmesini sağladıktan sonra, araç kullanması gibi kimseye muhtaç olmayacak şekilde hayatını sürdürmesine yönelik kazanımlar sağlaması, bireyin toplumdaki sosyal yerini aldıktan sonra sağlıklı bir aile kurma yolunda ilerleme gösterecektir. Bu kısır döngü kendini geliştirerek ilerlediğinde toplumda var olan kültürel ve sosyal gelişimin çözüm odaklı düşünen ve buna uygun davranan bireylere dönüşerek gelişmiş bir toplum olarak karşılaşılmaları hedeflenmektedir. Çocuk sayısı iki ve fazla sayıya sahip olan ailenin hayatını ekonomik ve sosyal açıdan olduğu gibi yaşam tarzını da etkilediğini sosyal iletişimlerin daha kuvvetli olduğunu verilen cevaplar doğrultusunda çıkartılabilir.

Görüşme soruları değerlendirildiğinde velinin eğitim seviyesi yükseldikçe çocuklarına daha bilinçli yaklaşım sergilediklerini görülmektedir. Oyun aracılığıyla olan eğitimin farkındalığı yanı sıra erken yaşta eğitime verilen önemin dikkate alındığını görmek mümkündür.

Koruyucu yaklaşım sergileyen aileler yapıları gereği aşırı korumacı yaklaştığı için çocuğun davranışlarına müdahalede bulunarak görev dağılımına izin vermeme dışında engel benzerlik göstermesi sebebiyle aileler tarafından küçük çocuk gibi algılanmakta ve çocuklara sorumluluk verilmemektedir. Anne çocuk ilişkisine bağlı olarak kadın sayısının fazla cevap verme oranına göre akıl oyunları, eğitimindeki beklentinin karşılığını velilerin verdiği ortak cevaplardan görmek mümkündür. Öğrencilerin sosyal becerileri ve iletişimi sosyal hayatla var olma durumuna bağlı olarak mesleki anlamda toplum içerisinde aldığı rollere göre orantı göstermektedir. Toplumda aktif yer alan ailelerin ve çocukların çevresine uyum sürecinin ve iletişim becerilerinin daha kuvvetli olduğunu söylemek yine verilen cevaplardaki öğrenci kazanımlarını incelendiğinde sosyal iletişim becerilerinin ve toplum kurallarına uyum sağlamanın oyunla öğrenmenin eğlenceli ve süreklilik öneminin doğruluğunu yansıtmaktadır. Toplumsal davranışların düzeltilmesi ve öfke kontrolünün sağlanması eğitim ve tecrübeye bağlı olarak bireyin kendini geliştirmesiyle mümkündür. Tecrübenin elde edilmesi de sosyal yaşam becerilerine aktif katılıma bağlı olmaktadır.

Ailelerin en sık yaşadığı problemlerden biri sosyal medyaya bağlı ekran bağımlılığı, iletişim bozukluğuyla ortaya çıkmaktadır. Odak grup görüşmesinde yöneltilen sorulara yönelik verilen cevaplar ailelerin beklentileri ve meslek seçimlerine yönelik adımları gösteren bulguları oluşturmaktadır. Ailelerin çocuklarını emanet edebileceği en güvenli alan okullar olarak değerlendirilmektedir. Bu durumun etkisiyle velilerin okul ortamında doğru, dürüst, hakkaniyetli, hayırlı bireyler yetiştirmeye yönelik kazanım sağlama hedeflenmektedir. Bu açıdan konuyu incelediğinde akıl oyunları eğitimi alan öğrencilerin kazanımlarının meslek seçimlerine yansımalarını bir döngü olarak değerlendirmek mümkündür. Akıl ve zekâ oyunları eğitimi öğrencilerinin elde ettiği kazanımlar çocuğun bireysel farklılıkları yanı sıra yeteneklerine ve tercihlerine uygun yaşam kalitesinin arttırarak akademik başarılarına yansıyacak ve geleceğe yönelik kararlarına yön vermesine katkı sağlayacaktır. Sonuç itibariyle akıl ve zekâ oyunları kutu ve kâğıt kalem oyunu eğitimi alan öğrencilerinin yaşam kalitesini ve eğitim araçlarını geliştirirken toplumdaki var oluş ve yaşam haklarına saygılı ahlaki değerlere öncelik verilmesi için önem göstermeli bu alanda çalışmalara ağırlık verilmesi gerektiği bilinmelidir. Ailelere ve çocuklara yönelik eğitim danışmanları atanarak yaşam kalitelerini arttırmalı, aktif sosyal yaşam merkezleri oluşturmalı, çeşitli atölyelerde sahada okul dışı faaliyetlere katılmak gibi öğrencilere aktif görev verilmeleri için çalışmalar başlatılmalı, kazanımların daha kalıcı hale getirerek bireysel ve grup çalışmasının farkındalığını sosyal çerçevede bulundurmak gerekmektedir.

Çocuklar, meslek seçimlerini kişisel bir karar olarak kendi ilgi, yetenek ve değerlerine dayalı olarak vermelidirler. Onları desteklemek ve rehberlik etmek, bu önemli kararı vermelerine yardımcı olmanın yanı sıra topluma yararlı ve faydalı birey olma yolunda adım atmalarını sağlamak için deneyim aktarımlarıyla destek olmak gerekmektedir.

Araştırmanın sonuçlarına göre, veliler genellikle zekâ oyunları dersi öğretim programının öğelerine ilişkin olumlu görüşlere sahiptirler, ancak uygulama sırasında bazı aksaklıklar olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin bu programın Belediyelerin ek hizmet binası olarak tahsis ettiği mahalle konaklarında uygulanmasına ilişkin olarak bazı eksiklikler ve sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir. Örneğin, yaş gruplarına dikkat edilmemesi, disiplinler arası ilişkilendirmenin yeterince sağlanmaması, öğrencilerin bireysel farklılıklarının tam olarak dikkate alınmaması, haftalık ders süresi boyunca

öğrencilerin enerjilerinin yeterince kullanılmaması gibi konularda eksiklikler gözlemlenmiştir

Öğrencilerin programın uygulanmasına ilişkin olarak karşılaştıkları sorunların nedeni olarak özgür düşünme ve üretme becerilerinin kısıtlanması, küresel dünyadaki değişimler nedeniyle boş zamanlarının özellikle evde geçirilmesi ve çocukların yaratıcı fikirlerinin ortaya konulmasında engellerin olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, zekâ oyunları atölyeleri sayesinde çocukların kendilerini keşfettikleri ve kazanımlarının sosyal yaşamdaki doğru karar verme becerilerine yansıdığı gözlemlenmiştir.

Sonuç olarak, “Zekâ Oyunları” dersinin öğrencilerin gelişimini destekleyen ve farkındalık yaratan bir ders olduğu ve öğretmenler tarafından gözle görünür gelişim ve değişimlerin sağlandığı belirlenmiştir. Bu ders, öğrencilerin kendilerini keşfetmelerine ve doğru karar verme becerileriyle birlikte meslek seçimlerine yönelik nokta atışı yapabilmelerine olanak sağlayarak ülkede mesleğini seven ve üreten bireylerin yetişmesine katkıda bulunabilir.

KAYNAKLAR

- Adalar, H.** (2021). *Akıl Ve Zekâ Oyunları İle Beceri Öğretimi-1*. Ankara: Pegem Akademi, 3-4.
- Adalıyılmaz, F.** Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ens. Konya 2022
- Altay, Z. A.** (2019). Sağ-Sol Beyinin Meslek Seçimi İle İş Doyumu, Tükenmişlik Ve Mutluluk İlişkisinin Ölçümlenme Çalışması. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Nörobilim Anabilim Dalı, 48-49.
- Akçelik , D., & Eyüp, B.** (2021). The Effect Of Intelligence Games On The Vocabulary Knowledge Of Refugee Students Learning Turkish As The Second Language. *The Asian Institute Of Research*, 527-541.
- Bakır, V., & Büyükgöze Kavas, A.** (2021, 02 27). Çocukların Kariyer Gelişiminde Ebeveyn Deteği Ve Sosyo-Demografik Özelliklerin Rolü. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*(51), 119-136.
- Baki, N.** (2018). Zekâ oyunları dersinde uygulanan geometrik- mekanik oyunların öğrencilerin akademik öz yeterlik ve problem çözme becerilerine etkisi. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bektaş, U., Deniz, H., Tunç, K. K., Özgültekin, M. M., Şentürk, E., & Anlayış Altınışik, H.** (2021). *Resfebe Gezegeni 3*. Bursa: Enigma Eğitim Yayıncılık Ltd.Şti.
- Çağır, S., & Oruç, Ş.** (2020, December). Intelligence And Mind Games In Concept Teaching In Social Studies. *Participatory Educational Research*, 7(3), 139-160.
- Doğan, c.** (2019). *Öğretmenim Bir Bakar Mısın?* İstanbul: Final Kültür Sanat Yayınları. 75-111
- Erduran, N., Yılmaz, M.** (2019). *Oyun dünyam, dünyam oyun*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Esentaş, M.** (2021). A Leisure Time Educational Tool: Mind And Intelligence Games. *International Journal Of Curriculum And Instruction*, 13(2), 1355-1373.
- Gorney, C.** (2022, Haziran). Dokunuşun Gücü. *National Geographic*, 98-125.
- Güçlü, S.** (2016). Çocukluk Ve Çocukluğun Sosyoloji Bağlamında Çocuk Hakları. *Sosyoloji Dergisi*, 1-22.
- İnan, M., Aydın, O., & Bilgin, H.** (2017, Eylül). 6-9 Yaş Çocuklarının Hareket Gelişimleri İle Akıl Yürütme Yeteneği Arasındaki İlişkinin

- İncelenmesi. *Beden Eğitimi Ve Spor Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 24-34.
- Kul, B., & Kel, S.** (2021, 12 21). Akıl Zeka Oyunlarının Öğrecilere Katkıları: Eğitimcilerin Görüşleri. *Uluslararası Bilim Ve Eğitim Dergisi*, 4(3), 207-225.
- Marangoz, D.** (2018, Şubat). Mekanik Zekâ Oyunlarının İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinin Zihinsel Beceri Düzeylerine Etkisi. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Sakarya: Sakarya Üniversitesi.
- Özdevecioğlu, B., & Hark Söylemez, N.** (2021, 10 30). Akıl Ve Zeka Oyunları İle İlgili Olarak Yapılan Lisansüstü Çalışmaların Değerlendirilmesi. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(28), 17-53.
- Özkan, D.** (2021a). *Oyuncu Beyinler 1*. İstanbul: Tazof.
- Özkan, D.** (2021b). *Oyuncu Beyinler 2*. İstanbul: Tazof.
- Parsons , T.** (2022)¹. *Toplumsal Eylemin Yapısı* (1 B., Cilt 2). (N. Nirven, Çev.) İstanbul: Ketebe, 12-13.
- Parsons, T.** (2022)². *Toplumsal Eylemin Yapısı* (1 B., Cilt 1). (A. Bölükbaşı, Çev.) İstanbul: Ketebe, 654-661.
- Sargın, M., & Taşdemir, M.** (2020, Temmuz). Seçmeli Zeka Oyunları Dersi Öğretim Programının Öğretmenler Tarafından Değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(75), 1444-1460.
- Sarıkaya, M.** (2018, Aralık). Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Yıllarında Yayımlanan Çocuk Dergilerindeki "Akıl Oyunları" Örnekleri. *Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(13), 9-28.
- Sinkombo, C. L.** (2016). Influence Of Parents On Career Choice Of Their Children At The University Of Zambia. Lusaka: The University Of Zambia.
- Sweetland, D., & Stolberg, R.** (2021). *Çocuklara Düşünmeyi Öğretmek*. İstanbul: Yakamoz Kitap, 132-136.
- Şen, B. G.** (2011). Çocuk Sosyolojisi Bağlamında Ailelerin Çocuklarına Bakış Açılarının Değerlendirilmesi (Elazığ İli Örneği). Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, 19-20.
- Tazof.** (2021). *2. Derece Zekâ Oyunları Eğitim Kitapçığı*. İstanbul: Tazof, 20-22.
- Togelius, J.** (2007, September). Optimization, Imitation And Innovation: Computational Intelligence And Games . University Of Essex, Department Of Computer Science.
- Tuzcuoğlu, S.** (1994). Meslek Seçimi Ve Önemi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*(6), 265-280
- Yeşilyaprak, B.** (1995). Mesleki Gelişim Kuramları Üzerine Bir Eleştirel Değerlendirme. *Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* (6), 43-47

Yıldız, S. (2001). Kişilik Ve Meslek Seçimi Arasındaki İlişki Ve Bir Uygulama.
Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma
Ekonomisi Ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, 8-10.

EKLER

EK A: Anket soruları

EK A

Cinsiyet: Yaş: Eğitim Durumu:
Meslek: Medeni Durum: Başka çocuğunuz var mı?

Mülakat Soru Formu: Çocuğumuzu ve Sizi Tanıyalım

Veli Anketi

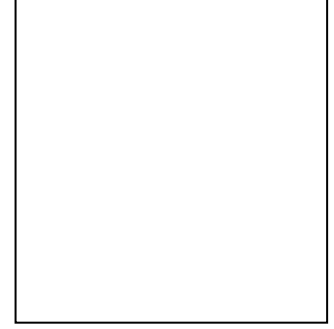
- 1- Cinsiyetiniz?
- 2- Yaşınız?
- 3- Eğitim durumunuz?
- 4- Mesleğiniz?
- 5- Bu mesleği yapmaya kaç yaşında karar verdiniz?
- 6- Çocuğunuzun eğitim durumu?
- 7- Çocuğunuz okul öncesi eğitim aldı mı?
- 8- Çocuğunuzun oynadığı oyunlara katılım sağlar mısınız?
- 9- Çocuğunuzla birlikte ne sıklıkta oyun oynarsınız?
- 10- Çocuğunuzla oynadığınız bir oyun varsa en son oynadığınız oyunu yazınız.
- 11- Bulmaca çözüyor musunuz?
- 12- Çocuğunuz zekâ oyunları oynamayı diğer oyunlara tercih eder mi?
- 13- Zekâ oyunları eğitiminin çocuğunuza katkı sağladığını düşünüyor musunuz?
- 14- Çocuğunuz ilerideki meslek seçimi nedir?
- 15- Çocuğunuzun zekâ oyunları eğitiminden elde ettiği kazanımlar hangileridir?
- 16- Çocuğunuzun gözlemlediğinizde aşağıdaki gelişim alanlarından hangilerini tespit ettiniz?
- 17- Sabır konusunda çocuğunuzla ilgili düşünceleriniz nelerdir?
- 18- Problem çöme ve fikir üretme konusunda kazanımla ilgili bakış açınız nedir?
- 19- Çocuğunuzun kendini ifade edebilme ve özgüveni ile ilgili değişiklik gözlemliyor musunuz?
- 20- Zekâ oyunları eğitimi sonrası beklentileriniz nelerdir?

Çocuk Anketi

- 1- Cinsiyetiniz?
- 2- Yaşınız?
- 3- Eğitim durumunuz?
- 4- Kaç kardeşsiniz?
- 5- Zekâ oyunlarını seviyor musun?

- 6- İlk oynadığın zekâ oyunu hangisiydi?
- 7- En sevdiğin zekâ oyunu nedir?
- 8- Ailenle birlikte ne sıklıkta oyun oynarsın?
- 9- En sevdiğin oyun türü nedir?
- 10- En çok hangi mesleği seviyorsun?
- 11- Büyüyünce ne olmak istiyorsun?
- 12- Neden bu mesleği tercih ediyorsun?
- 13- Ailende veya çevrende bu mesleği yapan biri var mı?
- 14- Sevmediğin bir meslek var mı?
- 15- Oyunda kaybetmek veya kazanmak sana nasıl hissettiriyor?
- 16- Baban veya annen bulmaca çözüyor mu?
- 17- Onların çözdüğü bulmacalara hiç baktın mı?
- 18- Aşağıdaki zekâ oyunlarının hangilerini biliyorsun?
- 19- Birlikte zekâ oyunu oynamak istediğin biri var mı, var ise hangi oyunu oynamak istersin?
- 20- Meslek seçiminde para kazanmak mı yoksa sevdiğin işi yapmak mı önemlidir

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad : Emel ÖZKAN

Doğum Tarihi ve Yeri :

E-posta :

ÖĞRENİM DURUMU:

- **Lisans** : 2010, Uludağ Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye, 2023, Eğitim Fakültesi, Çocuk Gelişimi
- **Ön Lisans** : 2009, Anadolu Üniversitesi, Açık öğretim Fakültesi, Halkla İlişkiler, 2020, Spor Yönetimi
- **Formasyon** : 2016, Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Muhasebe ve Finansman

MESLEKİ DENEYİM VE ÖDÜLLER:

- Özel Eğitim Öğretmenliği
- Okul Öncesi Öğretmenliği
- İngilizce Öğretmenliği
- Satranç Antrenörü
- Zekâ Oyunları Eğitmeni